

“CEPOS” Centar za podršku održivom gazdovanju šumskim resursima,
Kolodvorska 13/II, Sarajevo

PIU Šumarstvo - Sarajevo
Trampina 4
Sarajevo

Studija

„PROSTORNO PLANIRANJE“
(finalni izvještaj)

Izvršni direktor:
Doc.dr Muhamed Bajrić, s.r.

Članovi konsultantskog tima:
Prof. dr. Mirza Dautbašić
Doc. dr. Ahmet Lojo

Lektor: Samira Mazalović

Sarajevo, april 2014. godine

Sadržaj:

	Lista skraćenica	4
1.	UVOD	5
1.1	Sadržaj izvještaja o napretku na projektu	6
2.	METOD RADA	6
3.	Rezultati svih provedenih analiza iz djelokruga rada	7
3.1	Analiza dosadašnjeg angažmana šumarskih stručnjaka, a posebno njihovog uticaja u izradi prostorno planske dokumentacije na svim nivoima i prijedlog mjera	7
3.1.1	Analiza postojeće legislative	7
3.1.1.1	Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine	7
3.1.1.2	Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata prostornog uređenja „Službene novine Federacije BiH“,	14
3.1.1.3	Uredba o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.	19
3.1.1.4	Rezultat provedene ankete po postavljenom zadatku 1	21
3.1.1.5	Prijedlog mjera	23
3.2	Analiza procedura okolišne procjene za javne radove po pitanju šuma i šumskog zemljišta	24
3.2.1	Analiza postojeće legislative	24
3.2.1.1	Zakon o zaštiti okoliša	25
3.2.1.2	Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu	25
3.2.1.3	Pravilnik o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš	28
3.2.1.4	Pravilnik o edukaciji, programu obuke, stručnom ispitu i certifikaciji stručnjaka za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolišne dozvole	29
3.2.1.5	Prijedlog mjera	30
3.3	Prijedlog liste područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema, na osnovu relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata o zaštiti šumskih ekosistema, HCVF alata i Zakona o šumama	30
3.3.1	Međunarodna legislativna osnova programa izdvajanja šuma visoke zaštitne vrijednosti	31
3.3.2	Prijedlog liste područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema	31

3.3.3	Šumske oblasti koje sadrže globalno, regionalno ili državno važne prostrane šume nivoa krajolika	32
3.3.4	Šumska područja koja sadrže ekosisteme koji su rijetki, u opasnosti ili ugroženi	33
3.3.5	Šumske oblasti koje obezbjeđuju osnovne prirodne usluge u kritičnim situacijama	33
3.3.6	Šume ključne za vodosnabdjevanje naselja i zaštitu vodnih objekata	34
3.3.7	Šume sa ključnim uticajem na poljoprivredu i ribarstvo	35
3.3.8	Šume važne za zaštitu od erozije	35
3.3.9	Šumska područja fundamentalna za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica	35
3.3.10	Šumska područja značajna za tradicionalni kulturni identitet lokalnih zajednica	36
3.3.11	Prijedlog mjera	36
3.4	Analiza načina izdvajanja i obračuna naknade za promjenu namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta u druge svrhe i prijedlog mjera	37
3.4.1	Prijedlog mjera	37
4.	Ključni principi i načela na temelju kojih će se izraditi Opći dio Šumarskog programa FBiH.	38
5.	Nacrt prijedloga: ciljeva, strategija i akcionog plana	39
5.1	Strateški ciljevi	39
5.2	Specifični ciljevi i aktivnosti – akcioni plan	40
5.3	Pregled prijedloga akcionog plana, evaluacije i monitoringa	46
6.	Nacionalni zakonski okvir po pitanju ravnopravnosti spolova	50
	Prilog 1	52

Lista skraćenica:

BiH - Bosna i Hercegovina

FBiH - Federacija Bosne i Hercegovine

FMPVŠ - Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

FMPU - Federalno ministarstvo prostornog uređenja

PIU - Jedinica za implementaciju projekata (pri Ministarstvu)

ŠVZV - Šume visoke zaštitne vrijednosti

HCVF - "High Conservation Value Forests"

VZV - Visoko zaštitna vrijednost

ŠGP - šumskogospodarsko područje

ŠPD - šumskoprivredno društvo

ŠGD - šumskogospodarsko društvo

MW - megavati

kV - kilovolti

GIS - geografski informacijski sistem

Sl. novine - Službene novine

EMS - sistem okolišnog upravljanja

FSC - „Forest Stewardship Council“

ISO - "International Organization for Standardization"

VZV - visoka zaštitna vrijednost

EEC - Evropska ekonomska zajednica

CO₂ - Karbon dioksid

mj - mjesec

ha - hektar

SC - specifični cilj

1. UVOD

U okviru izrade Šumarskog programa Federacije BiH, predviđena je izrada 22 stručne studije čiji je cilj da daju doprinos finalizaciji ključnih ciljeva, strategija i akcionih planova, uključujući i izgradnju odgovornosti za implementaciju istih u Federaciji BiH.

Na osnovu ugovora (br:BA-Add.Fin.-37791-BOS-CQ-SA-CS-10-1.A.1-19 između “CEPOS” Centar za podršku održivom gazdovanju šumskim resursima, (u daljem tekstu „Konsultant“) i Federalnog Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu „Klijent“) od 18.06.2010, definirane su konsultantske usluge za studiju *PROSTORNO PLANIRANJE*.

Ugovorom je definisan cilj studije kao:

„Procjeniti nivo dosadašnjeg učešća i uticaja šumarskih stručnjaka u izradi prostorno planske dokumentacije na svim nivoima, predložiti mjere za unapređenje, te identificirati i sačiniti listu područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema”.

Aktivnosti / zadaci za dostizanje pomenutog cilja su sljedeći:

- Zadatak 1:** Analizirati dosadašnji angažman šumarskih stručnjaka, a posebno njihov uticaj u izradi prostorno planske dokumentacije na svim nivoima i predložiti mjere
- Zadatak 2:** Analiza procedura okolišne procjene za javne radove po pitanju šuma i šumskog zemljišta
- Zadatak 3:** Na osnovu relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata o zaštiti šumskih ekosistema, HCVF alata i Zakona o šumama predložiti listu područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema
- Zadatak 4:** Analizirati načine izdvajanja i obračuna naknade za promjenu namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta u druge svrhe i predložiti mjere
- Zadatak 5:** Na temelju analiza *predložiti ključne principe/načela* na temelju kojih će se izraditi Opći dio šumarskog programa F BiH
- Zadatak 6:** *Identificirati cilj – ciljeve te izraditi akcioni plan/set mjerâ (uključujući finansijski plan, rokove i odgovornosti)* za realizaciju predloženih ciljeva na temelju kojih će se izraditi Operativni dio šumarskog programa F BiH – petogodišnja strategija
- Zadatak 7:** *Organiziranje javne rasprave*
- Zadatak 8:** *Finalizacija ciljeva, strategija i akcionog plana* (u konsultacijama sa Savjetoma za izradu Šumarskog programa F BiH i na temelju povratnih informacija i komentara dobivenih sa javnih konsultacija i od strane relevantnih institucija, organizacija i pojedinaca, finalizirati principe/načela, ciljeve, i akcioni plan/set

mjera kao komponente šumarske politike i strategije)

Zadatak 9: *Razmotriti nacionalni zakonski okvir po pitanju ravnopravnosti polova, analizirati uticaj istog na predmet studije, te u skladu sa prepoznatom potrebom izraditi odgovarajuću analizu*

Zadatak 10: *Prijedlog indikatora, sistema monitoringa i evaluacije (izraditi prijedlog indikatora za uspostavu sistema monitoringa i evaluacije za definirane ciljeve i akcioni plan)*

2. METOD RADA

Kao adekvatni metodi rješavanja postavljenih zadataka (1 – 5) čiji su rezultati sadržani u ovom izvještaju, odabrani su sljedeći metodi rada:

Metod analize i sinteze

Kao osnov za donošenje prijedloga rješenja studije, metod je primijenjen u analizi postojeće zakonske regulative, koja tretira predmetnu oblast.

Upoređenjem određenih zakonskih dokumenata i njihovih odredbi, traženi su određeni mogući nedostaci, bolje reći zakonski ne definisana određena pitanja, moguće konflikte situacije radi preklapanja nadležnosti sektora, zbog neusklađenosti određenih zakonskih rješenja koji su rezultat složenog administrativnog ustrojstva države Bosne i Hercegovine i nedosljedne primjene Ustava Federacije Bosne i Hercegovine. To se posebno odnosi na oblast prostornog planiranja koje je definisano u dijelu Ustava Federacije BiH pod III PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU FEDERALNE I KANTONALNE VLASTI. Time se prvenstveno misli na pitanje isključive nadležnosti Federacije BiH za utvrđivanje ekonomske politike, uključujući planiranje i obnovu i politiku korištenja zemljišta na federalnom nivou, jednostavnije rečeno, prostorno planiranje. Prostorni plan Federacije sadrži politiku korištenja zemljišta i usmjerava razvoj funkcija i djelatnosti na teritoriji Federacije. Podijeljena nadležnost između Federalne vlasti i kantona su politika zaštite čovjekove okoline i korištenje prirodnih bogatstava što je stvorilo mogući konflikt i preklapanje nadležnosti obzirom na praktičnu nerazdvojivost prostornog planiranja od zaštite čovjekove okoline i korištenja prirodnih bogatstava čemu su doprinjela i neusklađena zakonska rješenja različitih nivoa vlasti i različitih sektora i u istom nivou vlasti, a značajnije na različitim nivoima vlasti.

To se prvenstveno odnosilo na pitanja vezana za pravo (nadležnost) promjene namjene korištenja zemljišta, procese izrade prostorno-planske dokumentacije, minimalnih uslova pravnih lica za obavljanje poslova u izradi prostorno planske dokumentacije, moguća preklapanja nadležnosti Ministarstva za prostorno planiranje i Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Zakonsko osiguranje obaveznog učešća šumarskih stručnjaka u procesima izrade prostorno planske dokumentacije.

Također je analizirana zakonska dokumentacija vezana za procedure davanja okolišnih dozvola i okolišnih procjena za javne radove (elektro instalacije, javne prometnice, hidropostrojenja).

Na temelju analiza, metodom sinteze, prepoznati su odgovarajući nedostaci i dati prijedlozi za unapređenje pomenutih poslova.

Metod ankete

Korišten je za utvrđivanje stepena i karaktera učešća šumarskih stručnjaka u procesima izrade prostorno-planske dokumentacije. Formiran je upitnik (prilog 1), koji je uz pomoć klijenta, distribuiran, odgovornim institucijama za pokretanje inicijative, izradu prostorno-planske dokumentacije.

3. REZULTATI SVIH PROVEDENIH ANALIZA IZ DJELOKRUGA RADA

3.1. Analiza dosadašnjeg angažmana šumarskih stručnjaka, a posebno njihovog uticaja u izradi prostorno planske-dokumentacije na svim nivoima i prijedlog mjera

1. U prvom koraku analizirano je zakonsko uređenje oblasti prostornog planiranja. U prvom redu Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10,13/10,45/10), a zatim i uredbe povezane sa ovim Zakonom.

Detaljnou analizom članova zakona i podzakonskih akata, izdvojene su važnije odredbe, na osnovu kojih se mogu donijeti odgovarajući zaključci u cilju rješavanja postavljenog zadatka studije.

2. Kao adekvatan metod rješavanja postavljenog zadatka, provedena je, kroz anketiranje, analiza dosadašnjeg angažmana šumarskih stručnjaka u postupcima izrade prostorno planske dokumentacije, a posebno njihov uticaj u izradi prostorno planske dokumentacije na svim nivoima, od općinskih do federalnog nivoa.

3.1.1 Analiza postojeće legislative

3.1.1.1 Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10,13/10,45/10)

Izvod važnih dijelova zakona sa analitičkim komentarima, potrebnim za sticanje uvida u oblast koju tretira zakon, vrste prostorno-planske dokumentacije i potrebnih za sticanje uvida u dijelove koji imaju vezu sa sektorom šumarstva.

Napomena: Važni dijelovi za analizu u studiji su podvučeni.

Član 1: Ovim zakonom uređuje se planiranje korištenja zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) kroz izradu i donošenje planskih dokumenata i njihovo provođenje, vrste i sadržaj planskih dokumenata, korištenje zemljišta na razini Federacije, kontrolu nad provođenjem planskih dokumenata od značaja za Federaciju, kontrolu nad provođenjem ovog zakona, kao i kazne za pravne i fizičke osobe. Planiranjem se, u smislu ovog zakona, smatra plansko upravljanje, korištenje zemljišta i zaštita prostora Federacije, kao osobito vrijednog i ograničenog dobra.

Član 2: Plansko upravljanje, korištenje zemljišta i zaštita prostora (u daljnjem tekstu: plansko uređenje prostora) osigurava se provedbom planskih dokumenata, utemeljenim na cjelovitom

pristupu planskom uređenju prostora i na načelima održivog razvoja. Cjelovit pristup planskom uređenju prostora obuhvaća naročito:

1. istraživanje, provjeru i ocjenu mogućnosti zahvata u prostoru Federacije,
2. izradu planskih dokumenata iz nadležnosti Federacije,
3. provedbu i praćenje provedbe planskih dokumenata iz nadležnosti Federacije.

Član 3: Planiranje prostora temelji se na načelima:

1. zaštite prostora, sukladno principima održivog razvoja,
2. zaštite integralnih vrijednosti prostora i zaštite i unapređenja stanja okoliša,
3. usuglašavanja interesa korisnika prostora i prioriteta djelovanja od značaja za Federaciju,
4. usuglašenosti planskih dokumenata kantona s planskim dokumentima Federacije i planskih dokumenata kantona međusobno,
5. usuglašenosti planskih dokumenata Federacije i Republike Srpske,
6. usuglašenosti planskih dokumenata Bosne i Hercegovine s planskim dokumentima susjednih država,
7. javnosti i slobodnog pristupa podacima i dokumentima značajnim za planiranje, sukladno ovom zakonu i posebnim propisima,
8. uspostavljanja sustava informacija o prostoru iz nadležnosti Federacije sa svrhom planiranja, korištenja zemljišta i zaštite prostora Federacije.

Dalje, u članu 4, stoji: *Planiranje na svim razinama vlasti u Federaciji mora biti usklađeno s posebnim propisima iz oblasti zaštite: okoliša, kulturno-povijesnog, graditeljskog i prirodnog naslijeđa, tla, zraka, šuma, voda, zdravlja, kao i zaštite energetske, rudarske i industrijske objekata, infrastrukturnih objekata i objekata veze, te zaštite sportskih, turističkih, namjenskih i sigurnosnih objekata i njihove infrastrukture.*

Komentar:

Iz ovih odredbi je jasno da je prostor osobito vrijedno i ograničeno dobro a planiranje plansko upravljanje, korištenje i zaštita prostora. Jasno je da je više od 50 % prostora Federacije šuma i šumsko zemljište, a preostalih manje od 50 % su vode, poljoprivredna i građevinska zemljišta pa bi bilo potrebno u Zakonu jasnije naglasiti obavezu i potrebu poštivanja odredbi Zakona o šumama. Potrebno je naglasiti obavezu poštivanja načela planiranja i neprihvatljivost kršenja navedenih načela planiranja, a posebno načelo usuglašavanja interesa korisnika prostora i prioriteta djelovanja od značaja za Federaciju u kom se mora jasnije naglasiti značaj sektora šumarstva i poljoprivrede. Ne vidi se jasna obaveza usuglašenosti sa postojećom važećom planskom dokumentacijom iz oblasti šumarstva. Obzirom da Federacija nema usvojen Prostorni plan Federacije BiH te da nema instituciju ili Zavod za prostorno planiranje, bez predmetno je komentarisati (ne)poštivanje navedenih načela planiranja u praksi. Činjenica da kantoni imaju usvojene prostorne planove kantona, postavlja se pitanje na koji način će Federacija sprovesti politiku korištenja zemljišta na Federalnom nivou i jasno je izraženo kršenje načela planiranja prostora što će imati dalekosežne negativne posljedice u oblasti prostornog planiranja.

Član 5: Planiranje u Federaciji osiguravaju Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament) i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada),

zakonodavna i izvršna tijela kantona i službe za upravu jedinica lokalne samouprave donošenjem planskih dokumenata i drugih dokumenata i propisa određenih ovim zakonom. Stručnu utemeljenost dokumenata iz stavka 1. ovog članka osiguravaju federalna tijela uprave, kantonalna tijela uprave i službe za upravu jedinica lokalne samouprave, utemeljeni za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, te pravne osobe registrirane za izradu tih dokumenata.

Član 6: Planski dokumenti određuju svrsishodno organiziranje, korištenje i namjenu zemljišta, te mjere i smjernice za zaštitu prostora.

Planski dokumenti su:

1) prostorni plan:

- prostorni plan Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: prostorni plan Federacije),
- prostorni plan kantona,
- prostorni plan područja posebnih obilježja,
- prostorni plan općine (osim za općine koje ulaze u sastav gradova Sarajevo i Mostar);

2) urbanistički plan;

3) detaljni planski dokumenti:

- regulacioni planovi,
- urbanistički projekti.

Član 7. Obavezno je donošenje sljedećih planskih dokumenata:

1) za teritorij Federacije – Prostorni plan Federacije,

2) za teritorij kantona - Prostorni plan kantona,

3) za grad Mostar i Sarajevo – Urbanistički plan grada,

4) za općine na području gradova Sarajevo i Mostar – Prostorni plan općine,

5) za područja od značaja za Federaciju - Prostorni plan područja posebnih obilježja,

6) za urbano područje općine u kojoj je smješteno sjedište kantona - urbanistički plan,

7) za područja za koja je takva obaveza utvrđena planom šireg područja regulacioni plan i urbanistički projekt.

Iz navedenih članova Zakona jasno je da član 5. prebacuje isključivu nadležnost Federacije na kantone i općine čime se umanjuje i gubi nadležnost na zajednički interes Federacije kao entiteta u pogledu prostornog planiranja na prostorima šuma i šumskih zemljišta kao najvećeg i najvrijednijeg državnog prirodnog resursa. Gubljenje isključive nadležnosti Federacije nad prostornim planiranjem i određivanjem politike korištenja zemljišta još više je izraženo ako se uzme u obzir činjenica da Federacija nema usvojen Prostorni plan Federacije, a da su pojedini kantoni usvojili Prostorne planove (Sarajevski kanton, Zeničko-dobojski kanton i Tuzlanski kanton) dok su preostali kantoni u fazi izrade i usvajanja prostornih planova kantona. U skladu sa Ustavom Federacije morali bi se utvrditi samo planski dokumenti koji su od interesa za cijelu Federaciju i Zakon bi morao obezbijediti ustavnu nadležnost Federaciji za prostorno planiranje i određivanje politike korištenja zemljišta za objekte i prostore koji su u isključivoj nadležnosti države Bosne i Hercegovine i Federacije a sve ostalo prepustiti nižim nivoima vlasti. Zbog ove manjkavosti u Zakonu ostavljena je mogućnost kantonima i općinama da donose prostorne planove za prostore šuma i šumskih zemljišta koja su u vlasništvu države i isključiva su nadležnost Federacije. Na ovaj način onemogućava se adekvatna planerska zaštita šuma i šumskih zemljišta.

U daljnjem tekstu Zakona, definiše se svrha izrade pojedinih planskih dokumenata, i njihov osnovni sadržaj.

Prostorni plan Federacije, ima za cilj da odredi dugoročne ciljeve i mjere prostornog razvoja sukladno planiranim ukupnim gospodarskim, društvenim i historijskim razvojem od značaja za Federaciju i „sadrži politiku korištenja zemljišta i usmjerava razvoj funkcija i djelatnosti na teritoriju Federacije”.

Kao osnov za donošenje prostornog plana, propisuje se sadržaj „Prostornog temelja“, koji treba da sadrži trenutno stanje - snimku i ocjenu postojećeg stanja u prostoru od značaja za Federaciju, kao i temeljne smjernice planiranog prostornog razvoja, prostora i načine njegovog korištenja.

Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta se preciznije definiše u sadržaju prostornih planova kantona i općina u odnosu na Prostorni plan Federacije što je neprihvatljivo obzirom da se radi o interesu države BiH i Federacije i tačka 1) člana 9. morala bi da bude najmanje identična tački 1) člana 14. Zakona.

„Uz uvažavanje prirodnih, kulturno-povijesnih i pejzažnih vrijednosti, prostorni plan kantona, utvrđuje osnovna načela planskog uređenja prostora, ciljeve prostornog razvoja, zaštitu, korištenje i namjenu zemljišta, a naročito :
osnovnu namjenu zemljišta (poljoprivredno, šumsko, građevinsko zemljište, vodne i druge površine)”

Bliže definisanje namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta se definira izradom Prostornog plana pojedinih kantona i općina, gdje se, između ostalog, navodi:

„Uz uvažavanje prirodnih, kulturno-povijesnih i pejzažnih vrijednosti, Prostorni plan kantona, utvrđuje temeljna načela planskog uređenja prostora, ciljeve prostornog razvoja, zaštitu, korištenje i namjenu zemljišta, a naročito: temeljnu namjenu zemljišta (poljoprivredno, šumsko, građevno zemljište, vodne i druge površine)”

Komentar:

Komentar : Angažman šumarskih stručnjaka je neophodan počev od same pripreme Prostornog plana Federacije kao krovnog prostorno-planskog dokumenta. Ne smije se dozvoliti da se zaobiđe osnovna zadaća Prostornog plana Federacije, a to je usmjeravanje funkcija i djelatnosti na prostoru Federacije, među kojim najznačajnije mjesto ima šumarstvo. U članu 9. u stavu 2. očigledno nedostaju jasnije naznačene šume i šumska zemljišta obzirom na njihov državni i federalni značaj, te potrebu zaštite sa nivoa države a to je još potrebnije ako znamo da Prostornog plana na državnom nivou nema. Obzirom na sadržaj i mjere koje se utvrđuju Prostornim planom Federacije neophodna je mnogo veća angažovanost šumarskih stručnjaka i institucija sa nivoa države i entiteta koje se bave šumarstvom Zakonom je predviđena i mogućnost izrade Prostornog plana područja posebnih obilježja Federacije od značaja za Federaciju i utvrđena Prostornim planom Federacije. Takav bi plan trebao da sadrži sljedeće (izvod iz Zakona):

- 1) područje gradnje velikih hidroenergetskih građevina (više od 30 MW instalirane snage), utvrđeno Prostornim planom Federacije,
- 2) slivno područje hidroakumulacija, za potrebe regionalne opskrbe vodom u uvjetima kada dva ili više kantona nisu osigurali mogućnost zajedničkog snadbijevanja,
- 3) koridore i građevine međunarodnog prometa (međunarodne ceste s pratećim objektima, međunarodni aerodromi, luke i sl.),
- 4) hidromelioracijske i agrarne sisteme na površinama većim od 2000 ha,

- 5) posebno ugrožena područja (plavna područja, goleti, klizišta i sl.) ukoliko dva ili više kantona nisu uredili odnose na zaštiti,
- 6) područja koja imaju izrazit prirodni, graditeljski ili kulturno-istorijski značaj i kao takva su utvrđena Prostornim planom Federacije,
- 7) područja graditeljskog ili prirodnog naslijeđa koje kao nacionalne spomenike utvrdi Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika u skladu sa Aneksom 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Zakonom je predviđena i izrada Prostornog plana područja posebnih obilježja kantona (ili dva i više zajedno), od značaja za kanton ako se Prostornim planom kantona utvrdi potreba i ako nije utvrđeno kao područje od značaja za Federaciju.

Komentar:

Neophodno je angažovanje šumarskih stručnjaka na izradi prostornog plana Federacije, ali i prostornih planova područja posebnih obilježja (Federacije i kantona) obzirom da se na šumama i šumskim zemljištima moraju prepoznati posebno ugrožena područja i područja koja imaju izrazitu prirodnu vrijednost.

Zakon je predvidio da se na osnovu prostornog plana Federacije rade prostorni planovi kantona, a na osnovu prostornih planova kantona prostorni planovi općina.

Komentar:

Obzirom na sadržaj ovih planova koje definiše zakon očigledno je potrebno angažovanje šumarskih stručnjaka. Naprijed smo naveli isključivu ustavnu nadležnost Federacije nad prostornim planiranjem, ali u ovim članovima zakona omogućava se prostorno planiranje nižim nivoima vlasti kantonima i općinama. Ova činjenica je bitna ako se uzme u obzir da nije donešen prostorni plan Federacije, stoga će niži nivoi vlasti koji nemaju nadležnost da planiraju šume i šumska zemljišta iste devastirati u korist poljoprivrednog i građevinskog zemljišta jer imaju zakonsku mogućnost da donose prostorne planove bez usvojenog krovnog prostornog plana Federacije

Urbanistički plan

Član 20: Urbanistički plan donosi se na osnovu Prostornog plana kantona, odnosno općine, odnosno područja posebne namjene, a njime se razrađuju naročito:

- 1) osnovno organiziranje prostora,
- 2) korištenje i namjena zemljišta s prijedlogom dinamike njihovog uređenja (granice građevinskog, poljoprivrednog i šumskog zemljišta),
- 3) namjena zemljišta za potrebe stanovanja, rada, rekreacije, sporta, turizma i posebne namjene,
- 4) zaštita graditeljskog i prirodnog naslijeđa,
- 5) mjere za unapređenje i zaštitu okoliša,
- 6) mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja,
- 7) mjere zaštite prava osoba sa smanjenim tjelesnim sposobnostima,
- 8) zaštitne zone,
- 9) zone obnove i sanacije, prometna, vodna, energetska i komunalna infrastruktura,

10) drugi elementi od važnosti za područje za koje se urbanistički plan donosi.

Urbanističkim planom utvrđuje se obveza izrade detaljnih planova uređenja prostora za uža područja unutar prostornog obuhvata tog plana.

Komentar:

Obzirom na oblasti koje se razrađuju urbanističkim planovima može se zaključiti da je neophodno angažovanje šumarskih stručnjaka na izradi i ovih planskih dokumenata koji su u pravilu u nadležnosti općina odnosno lokalnih zajednica.

Zakon je dalje definisao šta utvrđuju i detaljni planski dokumenti tako da je i u njihovoj pripremi i izradi neophodno adekvatno angažovanje šumarskih stručnjaka obzirom da se radi detaljna namjena zemljišta.

Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta

Član 24: Za izradu planskog dokumenta imenuje se nositelj pripreme za izradu dokumenta. Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta za čije je donošenje nadležan Parlament je Ministarstvo (misli se na ministarstvo prostornog uređenja).

Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta za čije su donošenje nadležna dva ili više zakonodavnih tijela kantona, utvrđuju ti organi sporazumno.

Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta za čije je donošenje nadležan kanton ili općina utvrđuje se kantonalnim zakonom.

Član 25: Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta dužan je u toku izrade dokumenta staviti na raspolaganje nosiocu izrade dokumenta svu raspoloživu dokumentaciju relevantnu za izradu plana, a naročito dokumentaciju plana šireg područja, vodoprivredne i šumsko-gospodarske osnove, strategiju zaštite okoliša, planove razvoja gospodarstva, poljoprivrede, prometa, podatke o geološkoj podlozi, mineralnim resursima i dr.

Nosilac pripreme za izradu planskog dokumenta dužan je osigurati saradnju i usaglašavanje stavova sa svim vlasnicima nepokretnosti, korisnicima prostora i relevantnim sudionicima u njegovoj gradnji i uređivanju, a naročito s nadležnim tijelima uprave, pravnim osobama nadležnim za vodoprivredu, šumarstvo, poljoprivredu, promet, energetiku, rudarstvo, turizam, zdravstvo, obrazovanje, kulturu, zaštitu kuturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, zaštitu okoliša, tijelima nadležnim za obranu, gospodarskom komorom, pravnim osobama nadležnim za komunalne djelatnosti, predstavnicima vjerskih zajednica, te pribaviti mišljenja i suglasnosti nadležnih tijela i organizacija na koje ih zakon obvezuje.

Komentar:

U stavu dva nije precizno definisano kako je to nosilac pripreme dužan osigurati saradnju i na koji način će se u izradu uključiti sve relevantne institucije i vlasnici. Može se zaključiti da je davanje obaveze nosiocu pripreme plana da obezbijedi saradnju i usaglašavanje samo proceduralna forma bez jasne obaveze nosiocu izrade plana, čime se ostavlja mogućnost namjernog zaobilaznja vlasnika i korisnika prostora kojima se planira mjenjati namjena. Obzirom na značaj šuma i šumskih zemljišta neophodno je u zakonu definisati, osim obaveze da se osigura saradnja i usaglašavanje stavova sa nadležnim šumskoprivrednim društvima koji su nosioci pripreme izrade šumskoprivrednih osnova, obavezu pribavljanja pismenog mišljenja

nadležnog federalnog ministarstva šumarstva uz prethodno pribavljeno pismeno mišljenje nadležnog šumskoprivrednog društva za područje za koje se namjerava raditi prostorni plan.

Organi i organizacije iz stavke 2. ovog članka dužni su dati raspoložive podatke i druge informacije nositelju pripreme planskog dokumenta uz naknadu.

Za potrebe stručnog praćenja i usmjeravanja izrade Prostornog plana Federacije i drugih prostornih planova, nositelj pripreme može (Komentar - to znači da ne mora) formirati savjet plana sastavljen od stručnih, znanstvenih, javnih i drugih osoba.

Komentar:

Obzirom da je neophodno učešće šumarskih stručnjaka u izradi svih planskih dokumenata neophodno je explicitno navesti da se u savjetu plana moraju obavezno imenovati eminentni stručnjaci šumarske struke.

Nosilac izrade planskog dokumenta

Član 26: Izrada planskog dokumenta može se povjeriti pravnom licu registriranom za obavljanje tih poslova (u daljnjem tekstu: nosilac izrade dokumenta).

Izbor nosioca izrade planskog dokumenta izvršit će nositelj pripreme za izradu planskog dokumenta sukladno Zakonu o javnim nabavama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», broj:9/04).

Vlada, na prijedlog Ministarstva, propisuje uvjete koje, pored općih, moraju ispunjavati gospodarska društva i druge pravne osobe da bi se mogli registrirati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Komentar:

Neprihvatljivo je da Prostorni plan Federacije i druge prostorne planove koji moraju da sadrže politiku korištenja zemljišta i usmjere razvoj funkcija i djelatnosti na teritoriji Federacije rade privatna pravna lica čime se u startu ugrožava državni javni i opći interes. Činjenica je da pojedini kantoni kao što su Sarajevski, Zeničko-dobojski, Hercegovačkoneretvanski i Tuzlanski kanton imaju Zavode za planiranje čime su zaštitili društveni interes, dok Federacija koja ima isključivu nadležnost na planiranju nema Zavod za planiranje što još više usložnjava ovu oblast i ostavlja šume i šumska zemljišta bez planskog upravljanja, korištenja i zaštite obzirom da nema usvojenog Prostornog plana Federacije čime je onemogućeno plansko uređenje prostora Federacije.

Postupak donošenja planskog dokumenta

Član 30. Stručnjaci iz oblasti urbanizma, arhitekture, građevinarstva, strojarstva, elektrotehnike i prometa, koji obavljaju stručne poslove planiranja prostora i gradnje, moraju imati položen stručni ispit.

Komentar:

Nema stručnjaka šumarstva, a veću polovinu prostora koji se planira čine šume i šumska zemljišta. Obzirom na neizostavno učešće šumarskih stručnjaka u pripremi i izradi svih planskih dokumenata neophodno je ubaciti i šumarske inženjere.

Član 31: U svrhu prikupljanja, obrade i korištenja podataka od značaja za planiranje, Ministarstvo zajedno sa drugim ministarstvima nadležnim za oblast od značaja za planiranje uspostavlja i održava jedinstveni informacioni sistem.

Dalje se u članu 32. kaže šta sve ti podaci obuhvataju i nema posebno navedenih šuma i šumskih zemljišta a ranije je naveden njihov državni i federalni značaj tako da bi pored građevinskog zemljišta moralo da stoji i šumsko zemljište i šume.

Komentar:

Obzirom na značaj podataka za planiranje, podaci vezani za šume i šumska zemljišta moraju se crpiti iz šumskoprivrednih osnova a evidenciju podataka moraju raditi i ažurirati šumarski stručnjaci. Smatramo da je neprihvatljiv član 33. koji obavezuje kantonalna ministarstva prostornog uređenja da vode jedinstvenu evidenciju i da u saradnji sa kantonalnim organima nadležnim za oblast planiranja dostavljaju izvještaj o stanju prostora te da je isti smetnja formiranju jedinstvenog informacionog sistema Federacije. Neophodno je ubrzati process formiranja jedinstvenog informacionog sistema od značaja za planiranje obzirom da postoji većina urađenih prostornih planova kantona. Federacija ima ustavnu isključivu nadležnost na planiranju, a nema jedinstveni informacioni sistem već je prepustila kantonima da formiraju svoje posebne informacione sisteme.

3.1.1.2 Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata prostornog uređenja („Službene novine Federacije BiH“, br: 63/04, 50/07 i 84/10)

Ovom Uredbom utvrđuje se postupak pripreme, izrade i sadržaj dokumenata prostornog uređenja na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija).

Sadržaj:

Dokumenti prostornog uređenja sadrže tekstualni i grafički dio. Tekstualni dio sadrži obrazloženje za izradu dokumenata, ciljeve prostornog razvoja, planirano prostorno uređenje, te odredbe za provođenje dokumenta prostornog uređenja. Grafički dio sadrži kartografske prikaze i grafičke priloge na kojima se prikazuje stanje i planirani zahvati u prostoru.

Prostorna osnova sadrži snimak i ocjenu postojećeg stanja u prostoru i osnovne ciljeve planiranog prostornog razvoja - koncepciju razvoja, odnosno uređenja prostora.

Prostorna osnova formira se iz sljedećih izvora :

- dokumentacije, planova i rezultata istraživanja rađene za potrebe prostornih planova širih i užih područja (Bosna i Hercegovina, Federacija , kantoni),
- dokumentacije i istraživanja rađene za potrebe razvojnih strategija : Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu : BiH) i Federacije, odnosno kantona,
- istraživanja u pojedinim oblastima (vodoprivreda, saobraćaj, energetika, poljoprivreda, šumarstvo, mineralne sirovine, prirodno i kulturno-historijsko naslijeđe i dr.),

- statističkih podataka Federalnog/kantonalnog zavoda za statistiku, podataka Federalnog zavoda za programiranje razvoja i rezultata poslovanja kojima raspolažu odgovarajuće agencije,
- programa, odnosno strategija razvoja za pojedine oblasti,
- dokumentacije i podataka različitih korisnika prostora (biznis, korporacije, mala i srednja preduzeća, nevladine organizacije, civilni sektor, međunarodne organizacije i dr.),
- podataka i dokumentacije državnih, federalnih, regionalnih i kantonalnih institucija (seizmološki, hidrometeorološki, agropedološki, geološki zavodi, zavodi za zdravstvenu zaštitu, zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa, zaštitu prirodnog naslijeđa, muzeji i dr.) i agencija,
- prethodno donesene prostorno-planske dokumentacije za odnosno područje ili njegove dijelove,
- drugih izvora koji mogu biti korisni u pripremi i izradi Prostornog plana (šumsko-privredna osnova, vodoprivredna osnova, razne studije, ekspertize, elaborati, podaci iz katastra, propisi koji tretiraju oblast prostornog uređenja i sl.).

U toku postupka pripreme Prostorne osnove rade se potrebne relevantne studije, studijski prilozi, separati, ekspertize, dokumentacija o korisnicima i vlasnicima zemljišta i slično, ovisno o vrsti prostorno-planskog dokumenta. Kada se za određene oblasti od posebnog značaja za planiranje razvoja ne raspolaže odgovarajućim informacijama, vrše se istraživanja u cilju izrade posebnih studija, elaborata i ekspertiza pojedinih oblasti, a u cilju rješavanja nekih konkretnih problema u prostoru.

Prostorna osnova obuhvata :

- 1) snimanje postojećeg stanja i problema u u prostoru i uređenju prostora; njegovu analizu i ocjenu mogućnosti daljeg razvoja,
- 2) opće ciljeve prostornog razvoja,
- 3) posebne ciljeve prostornog razvoja,
- 4) izradu osnovne koncepcije prostornog razvoja, odnosno smjernice planiranog prostornog razvoja, koje obavezno sadrže načela, ciljeve prostornog razvoja i planska opredjeljenja, temeljena na zakonskim odredbama, relevantnim dokumentima Ujedinjenih naroda, Vijeća Evrope, Evropske Unije i dr.,
- 5) izradu studije ranjivosti prostora.

Komentar:

Ono što je izuzetno značajno za rezultate ove studije, jeste pomenuti prethodni sadržaj usvojene Prostorne osnove, i sadržaj Projekcije prostornog razvoja u članu 20 i 21.

Član 20. Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja preuzimaju se iz usvojene Prostorne osnove.

Član 21. Projekcija prostornog razvoja preuzima i razrađuje usvojeni osnovni koncept prostornog razvoja, odnosno prostora kao cjeline, povezivanja sa susjednim prostorima, kao i širim prostorom.

Za projekciju prostornog razvoja obavezan je slijedeći sadržaj :

Stanovništvo :

- broj stalnih stanovnika i broj privremenih stanovnika ,

- struktura stalnog stanovništva (spolna, starosna, obrazovna i druga),
- vitalne karakteristike,
- broj, veličina i karakteristike domaćinstava,
- zaposlenost,
- migracije,
- gustine naseljenosti (po kantonima, odnosno općinama),
- ostali demografski podaci specifični za odnosno područje.

Sistem naselja po značaju, karakteru i dominantnoj privrednoj djelatnosti.

Poljoprivredna zemljišta:

- obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni,
- kategorizacija poljoprivrednog zemljišta,
- bilansi poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti,
- područja melioracije, komasacije i sl.
- šume i šumska zemljišta:
- kategorizacija šumskog zemljišta,
- bilans šumskog zemljišta,
- šumsko-privredna područja,
- zaštitne šume, zaštićene šume, šumski rezervati,
- područja predviđena za pošumljavanje i prevođenje u vrednije sastojine,
- korištenje šuma i šumskog zemljišta.

Vode i vodne površine:

- bilans voda,
- izvorišta vode, stajaće, tekuće i podzemne vode, mineralne, termalne i ljekovite vode, vode za piće sa zaštitnim zonama i pojasevima,
- vještačke akumulacije, njihova namjena, problemi koji nastaju njihovom izgradnjom i mjere rješavanja,
- zaštitne zone i pojasevi.

Vodna infrastruktura

(...)

Mineralna nalazišta ...

(...)

Proizvodnja i prijenos energije:

(...)

Saobraćaj:

(...)

Privreda:

- razvoj privrede i osnovni faktori razvoja,
- orijentacija i razmještaj privrede u prostoru,
- ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš,
- razvoj industrijskih zona, slobodnih carinskih zona i dr.

Društvene djelatnosti :

- bilansi potreba,

- prostorni razmještaj društvenih djelatnosti (zdravstvo, školstvo, nauka, socijalna zaštita, usluge, dječija zaštita, kultura i fizička kultura, vjerski objekti, sport i dr.).

Posebno zaštićeni prostori :

- zaštićena prirodna područja, nacionalni parkovi, spomenici prirode, parkovi prirode, zaštićeni pejzaži i dr.,
 - posebno vrijedna područja kulturno-historijskog naslijeđa,
 - područja namijenjena turizmu, rekreaciji, klimatska lječilišta i sl.,
 - ugrožena područja,
 - područja posebne namjene,
 - područja planirana za daljnji razvoj.
- Zaštita i revitalizacija kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa i njihova ekonomska valorizacija.

Minska polja :

- područja i mjere sanacije,
- etape realizacije deminiranja.

Ugroženost područja :

- procjena ugroženosti područja od ratnih dejstava, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog perioda,
- mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnim i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa.

Osnovna namjena prostora i pojedinih područja (ovisno o vrsti Prostornog plana) - sintezna projekcija.

Obim i nivo obrade navedenih sadržaja ovisi o vrsti Prostornog plana koji se radi i može, ovisno o specifičnosti odnosnog područja, imati i druge sadržaje.

Član 22. Prostorni sistem je sistem fizičkih struktura, koje su nastale kao rezultat prostornog razmještaja i organizacije privrednih, društvenih i drugih djelatnosti. Projekcija razvoja određenog prostornog sistema konkretizira koncept prostornog razvoja za određeni prostorni sistem i daje smjernice za prostorni razvoj užeg područja.

S obzirom na preovlađujući značaj djelatnosti projekcija razvoja prostornih sistema sadrži :

- osnovu prostornog razvoja sistema naselja, kojom se usmjerava prostorni razvoj naselja na policentričnom principu, zemljišna i stambena politika (ovisno o vrsti prostornog plana),
- osnova prostornog razvoja privredne javne infrastrukture, povezane sa razvojem sistema naselja i usmjeravanjem razvoja saobraćajnog, energetskog, komunalnog i drugih infrastrukturnih sistema (ovisno o vrsti prostornog plana).

- osnovu prostornog razvoja okoline (van urbanog) kojom se daju smjernice za preuređenje, obnavljanje i održavanje prostora između fizičkih struktura, kako kod planiranja novih tako i kod razvoja postojećih djelatnosti (poljoprivrede, upotrebe voda, rudarstva, rekreacije i drugih) na način da se omogući zaštita prirode, valorizacija prirodnog i kulturnog naslijeđa, trajna upotreba

obnovljivih prirodnih resursa, kao i prepoznatljivost područja po prirodnim i ljudskim djelovanjem stvorenim karakteristikama (ovisno o vrsti prostornog plana).

Komentar:

Iz sadržaja Projekcije razvoja je sasvim jasno da postoji preklapanje nadležnosti sa Ministarstvom za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i zahtijeva usku saradnju i obavezu usaglašenosti i stvaranje obaveze pribavljanja pismene saglasnosti na istu od nadležnih institucija za šumarstvo.

Bez obzira što se pominje, da se Prostorna osnova, kao temelj za izradu Projekcije razvoja, formira na osnovu postojeće dokumentacije, između ostalog i šumsko-gospodarskih osnova, planiranje projekcije razvoja zadire u definisanje namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta, a što je u nadležnosti Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Projiciranje razvoja je planska faza koja vodi ka definitivnom određenju namjene korištenja postora.

Bez jasno naglašene potrebe usaglašavanja stavova tokom izrade prostorno-planskog dokumenta (ranije komentarisano Član 25 Zakona) sa šumarskim sektorom, odnosno uključivanja istog po pitanjima namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta, u procedurama usvajanja prostorno-planske dokumentacije javljaju se teškoće, radi nedostataka i vrlo površno definisanog pitanja namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta.

Ne napominje se, da se postojeće planske projekcije i rješenja o namjeni korištenja šuma i šumskog zemljišta (unutar šumsko-gospodarskih osnova) trebaju uvažiti kao takva. To znači da se mogu i mijenjati.

Ovo se najviše odnosi na planska rješenja o budućim izdvajanjima zaštićenih prostora.

Kao specifičan primjer se može izdvojiti pitanje, odnosno namjera izdvajanja površina šuma i šumskih zemljišta "Igman-Bjelašnica-Treskavica" u Kantonu Sarajevo, ignorisanjem argumentacije šumarskog sektora o potrebi mnogo kompleksnijeg, stručno-analičkog (biološko-orografskog) i ekonomskog pristupa u rješavanju tog pitanja.

Tek kada dođe do problema u usvajanju prostorno-planske dokumentacije koji se ne mogu prevazići, dolazi do angažovanja pojedinih stručnjaka iz oblasti šumarstva.

Razdvajanje pojmova: šumsko-privredna područja, zaštitne šume, zaštićene šume, šumski rezervati, područja predviđena za pošumljavanje i prevođenje u vrednije sastojine, upućuje da bi se zaštitne šume, rezervati, područja za pošumljavanje itd, trebala tretirati odvojeno, a ne unutar šumsko-gospodarskih područja, što je opasno i proizvodi sukob interesa sa sektorom šumarstva.

Ako u planskom procesu izrade prostorno-planske dokumentacije nisu uključeni stručnjaci iz oblasti šumarstva, (i to najiskusniji, i najkvalitetniji koje imamo) i resorno ministarstvo, to može dovesti do loših ili neekonomičnih prostorno-planskih rješenja. Obzirom da je nosilac izrade prostornih planova privatno pravno lice a ne društveno, ta činjenica još više usložnjava situaciju po pitanju planiranja i zaštite šuma i šumskih zemljišta. Neophodno je da se inicira formiranje Zavoda za planiranje na nivou Federacije s ciljem zaštite najvrednijeg dijela, a to su šume i šumska zemljišta skupa sa poljoprivrednim zemljištem.

U članu 22. Uredbe, kad se govori o prostornim sistemima i definiše osnova prostornog razvoja okoline (van urbanog) pominje se razvoj postojećih djelatnosti (poljoprivreda, upotreba voda,

rudarstvo, rekreacija i slično) ne spominje se šumarstvo. Smatramo da je izostavljanje šumarstva kao izuzetni i strateški bitne djelatnosti Federacije apsolutno neprihvatljivo i u ovom se dijelu mora izvršiti korekcija. Šumarstvo je sigurno daleko značajnija djelatnost na vanurbanom zemljištu više nego sve nabrojane djelatnosti i izostavljanje je apsurd.

Sve ovo ukazuje na potrebu radikalnije promjene Zakona o prostornom planiranju i podzakonskih akata koji su oblast šumarstva doveli u nezavidan položaj u odnosu na manje važne djelatnosti u Federaciji.

Da postoji jasna mogućnost sukoba interesa različitih resora, jasno je iz sljedeće zakonske uredbe.

3.1.1.3 Uredba o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/07 i 71/08)

Član 2: (Stručnim poslovima izrade planskih dokumenata u smislu ove Uredbe smatraju se poslovi izrade planskih dokumenata utvrđenih članom 6. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/06, 72/07 i 32/08, 4/10,13/10 i 45/10).

Član 3: Uslovi koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata su:

(u skraćenom obliku)

- Stručna osposobljenost i broj stručnih lica za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata;
- Tehnička i druga opremljenost za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Prema vrsti planskih dokumenata, privredna društva i druga pravna lica mogu se registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade sljedećih planskih dokumenata:

1. Prostornih planova, urbanističkih planova i detaljnih planskih dokumenata;
2. Detaljnih planskih dokumenata;
3. Obavljanje stručnih poslova izrade prostornih planova, urbanističkih planova i detaljnih planskih dokumenata.

Privredno društvo i drugo pravno lice ispunjava uslove stručne osposobljenosti i broja stručnih lica za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata iz stava 2, tačke 1) ovog člana ako ima u stalnom radnom odnosu najmanje šest zaposlenika sa završenim VII stepenom stručne spreme i položenim stručnim ispitom, prema važećim propisima koji propisuju obavezu polaganja stručnog ispita za pojedinačna zvanja i to sljedeće kvalifikacione strukture:

- Dva diplomirana inženjera arhitekture;
- Jednog diplomiranog inženjera građevinarstva - smjer saobraćaja ili diplomiranog inženjera saobraćaja;
- Jednog diplomiranog inženjera građevinarstva - smjer hidrotehnike;

- Jednog diplomiranog inženjera elektrotehnike - smjer energetike, ili diplomiranog inženjera mašinstva smjer energetike;
- Jednog diplomiranog ekonomistu.

Obavljanje stručnih poslova izrade detaljnih planskih dokumenata

Za obavljanje stručnih poslova izrade detaljnih planskih dokumenata privredno društvo i drugo pravno lice mora imati u stalnom radnom odnosu **najmanje četiri zaposlenika sa završenim VII stepenom stručne spreme** i položenim stručnim ispitom, prema važećim propisima koji propisuju obavezu polaganja stručnog ispita za pojedinačna zvanja i to slijedeće kvalifikacione strukture:

- Dva diplomirana inženjera arhitekture sa radnim iskustvom;
- Dva zaposlenika iz različitih oblasti (građevinarstva, geografije, hortikulture, mašinstva, elektrotehnike, saobraćaja ili ekonomije), sa radnim iskustvom;
- Privredno društvo i pravno lice mora raspolagati tehničkom opremom koja omogućuje izradu dokumentacije u geografskom informacionom sistemu (GIS).

Komentar:

Privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, ne moraju u svom sastavu imati niti jednog stručnjaka iz oblasti šumarstva, a niti poljoprivrede da bi se registrovala za pravo izrade planske dokumentacije. Što je „nonsens“, znajući da šume i šumska zemljišta zauzimaju oko 65% ukupne površine FBiH (prema preliminarnim rezultatima Druge inventure šuma na velikim površinama u BiH (2006-2009).

U prethodnoj Uredbi o metodologiji izrade prostorno-planske dokumentacije, nigdje nije napisano, u kojim uslovima se trebaju raditi specifične studije, i koji su profili „eksperata“ koji bi trebali učestvovati u njihovoj izradi.

Dalje, nigdje nije definisan postupak upošljavanja stručnih lica iz drugih oblasti, od strane registrovanih pravnih lica za izradu prostorno planske-dokumentacije, odnosno nekih specifičnih studija, ako se oni i odluče za njihovu izradu.

Sve ovo upućuje na moguće značajne propuste u donošenju prostorno-planske dokumentacije, kada je u pitanju namjena korištenja šuma i šumskih zemljišta (i poljoprivrednih također), obzirom na postojeću zakonsku regulativu.

Smatramo da nosioci izrade, a i nosioci pripreme planskih dokumenata, ne mogu kvalitetno izvršiti svoje obaveze ukoliko u sastavu timova nema šumarskih stručnjaka, a niz naprijed navedenih činjenica na to ukazuje.

Uredba o sadržaju i nosiocina jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascimama kojima se vode evidencije („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/07 i 84/10, a kojoj je najvažniji zadatak, uspostava jedinstvenog informacionog sistema na GIS platformi za pohranjivanje, čuvanje i analizu podataka o prostoru, odnosno plansko-prostornim rješenjima je generalno dobro definisana, naprijed smo naveli primjer vezan za ovu uredbu. Ne prejudicira nikakva planska rješenja, niti ulazi u nadležnosti drugih institucija ili privredni sektor, ali ne definiše jasno nosioce informacionog sistema za

oblast šuma i šumskih zemljišta.

Komentar:

Nije uspostavljen jedinstveni informacioni sistem podataka za potrebe prostornog planiranja za nivo Federacije, dijelom zbog naprijed navedenog Federacija nema Prostorni plan čime se ugrožavaju šume i šumska zemljišta preuzimanjem isključive nadležnosti Federacije od strane nižih nivoa vlasti. Zbog ovoga je potrebno preciznije i objektivnije definisati nosioce informacionog sistema za šume i šumska zemljišta obzirom na koji se način rade inventure šuma i šumskih zemljišta i prikupljaju podaci na terenu.

Za uspostavljanje jedinstvenog informacionog sistema na nivou Federacije neophodno je formiranje Zavoda za planiranje obzirom da se radi o kontinuiranoj djelatnosti koja se ne može obavljati putem javne nabavke kako zakon obavezuje. Nosioци izrade kao privatna pravna lica ne mogu obavljati ovaj posao i snimati postojeće stanje bez šumarskih inženjera i nadležnih šumarskih institucija, a otklanjanje ovih anomalija doprinijelo bi kvalitetnom prostornom planiranju.

3.1.1.4 Rezultat provedene ankete po postavljenom zadatku 1

Provedena je anketa (Upitnik u prilogu 1), radi uvida u dosadašnji angažman šumarskih stručnjaka, prilikom izrade prostorno-planske dokumentacije.

Na upit je odgovoreno iz 6 nadležnih kantonalnih/županijskih ministarstava (Hercegovačko-neretvanskog, Kantona 10, Bosansko-podrinjskog, Sarajevskog, Tuzlanskog, Posavskog Kantona) i iz Federalnog ministarstava za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo – Uprave za šume. Od ostalih institucija nije stigao odgovor na dostavljeni anketni upitnik.

Između ostalog, jedno od pitanja se odnosilo na stepen izrađenosti pojedinih prostornih planova po vrstama planova i po vrstama planske dokumentacije potrebne za donošenje prostornog plana, tj. koji od potrebnih planskih dokumenata su urađeni, a koji su u postupku izrade.

Prostorni plan Federacije Bosne i Hercegovine je u fazi izrade, usvojena je Prostorna osnova na oba doma Parlamenta Federacije i pristupilo se izradi Prednacrt, Nacrt, i Prijedloga prostornog plana Federacije BiH.

Izdvajamo prostorne planove kantona, kao bitne za učešće šumarskih stručnjaka.

Iz odgovora na ankete je zaključeno:

- da do sada nije definitivno usvojen nijedan prostorni plan kantona (iz kojih je dobijen odgovor),
- Do sada su usvojeni Prostorni plan Sarajevskog, Zeničko-dobojskog, Srednjobosanskog i Tuzlanskog kantona gdje imamo i najvrijednije šume (iz kojih je dobijen odgovor),
- urađene su i usvojene prostorne osnove (presjek trenutnog stanja) ili se nalaze u fazi usvajanja, kao temelj za izradu prostornog plana. (Prostorni plan Federacije, Prostorni plan kantona 10 i BPK Goražde)

U pogledu angažmana šumarskih stručnjaka, anketa je dala rezultat, onakav kakav se i mogao očekivati obzirom na zakonsku regulativu, da šumarski stručnjaci nisu angažovani. Kada ne postoji obaveza, tada se uglavnom „šumarski stručnjaci“ koriste samo u fazi izrade prostorne osnove, tj. u prikupljanju podataka o šumama i šumskom zemljištu na području Federacije, odnosno pojedinih kantona ili općina.

Niti jedan anketni odgovor nije pokazao u kojoj fazi izrade i kojih kvalifikacija su bili angažovani šumarski stručnjaci.

Šumarski stručnjaci su bili uključeni u pripremanje za izradu prostorne osnove pojedinih kantona, ali samo pozivom da dostave odgovarajuću dokumentaciju o šumama i šumskom zemljištu.

Na izradi Prostornog plana Federacije u fazi Prostorna osnova bili su angažovani stručnjaci BH šuma, ali samo na davanju podataka o šumama i šumskim zemljištima.

Primjer odgovora iz Kantona Sarajevo:

„Jedna od ravnopravnih tačaka sadržaja projekcije prostornog razvoja Kantona je i tačka koja obrađuje površine u namjeni „šume i šumska zemljišta“ (...) koje imaju najveće učešće u prostornoj organizaciji Kantona. Obraćanjem subjektima planiranja, preko nadležnog resornog ministarstva i dobivanjem relevantnih podataka (...) pristupa se numeričkoj obradi i grafičkom prikazu prostorne organizacije šuma... Dobijena podloga sa tematskim podlogama ostalih razvojno-planskih oblasti, predstavlja osnov za utvrđivanje namjene površina područja Kantona Sarajevo“.

Zaključak:

Šumarski stručnjaci suštinski nisu uključeni u proces izrade prostorno-planskih rješenja.

U pojedinim Kantonima se takvi podaci preuzimaju. Za definitivnu odluku o korištenju prostora prihvataju se karte šumskogospodarskih osnova kao gotov dokument (Hercegbosanska i Posavska Županija).

U drugim kantonima (Sarajevski, Zeničko-dobojski, Tuzlanski) se ulazi u problematiku promjene namjene korištenja šumskih zemljišta. **BEZ OBZIRA ŠTO JE TO ISKLJUČIVA NADLEŽNOST FEDERACIJE, ali se koristi prilika dok se ne usvoji krovni Prostorni plan da se na nenadležnim nivoima koristi prostor šuma i šumskih zemljišta za lokalni interes i na taj način se neplanski uništava najvrjednije prirodno bogatstvo države**

Donesene su odluke o izdvajanju područja od značaja za Federaciju i pojedine kantone koje uključuju šume i šumska zemljišta.

Odabir šumarskih stručnjaka prilikom izrade specifičnih studija, potrebnih za izradu plana, je prepušten pravnim licima koja apliciraju za izradu prostornog plana i koja su registrovana kao ovlaštena za izradu prostorno-planske dokumentacije.

Direktna posljedica ovakvog načina „selekcije“ su nedovoljno jasna, konfuzna ili loša rješenja projekcije korištenja šuma i šumskih zemljišta.

Tuzlanski kanton je za poslove izrade Prostornog plana posebnih obilježja zaštićeni pejzaž “Konjuh” 2010-2030 u skladu sa važećim Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH angažovao akcionarsko društvo “Projekt” d.o.o. Banja Luka.

Učesnici u izradi ovog planskog dokumenta su šumarski inženjeri iz entiteta Republika Srpska kao vodeći rukovodioci plana i vodeći planeri što je u koliziji sa zakonskom odredbom koja nalaže, da inženjeri koji pored radnog staža moraju imati i položen stručni ispit, omogućava drugim propisom šumarskim inženjerima iz drugog entiteta da tamo polože stručni ispit i onda izrađuju planske dokumente u Federaciji BiH, a da pri tom nemaju konkurenciju šumarskih inženjera iz Federacije BiH jer isti u skladu sa Zakonom nemaju mogućnost polaganja stručnog ispita niti legalnim bavljenjem prostornog planiranja.

Primjer: „Prednacrt plana prostornog uređenja Kantona Sarajevo“ iz kojeg su izdvojeni potpuno paušalni prijedlozi mjera kao:

„Razviti programe kojima će se izvršiti inventura šuma. Izvršiti nova uređajnu podjela u skladu sa novom organizacijom upravljanja i gospodarenja šumama na ekološkim osnovama, ekonomskim principima održivosti ...“

Iz ovog je vrlo jasno da prilikom formulacije ovog prijedloga, projektantu nisu bile poznate informacije o trenutnom načinu organizacije, prostornog uređenja šuma i šumskih zemljišta u okviru šumsko-gospodarskih područja.

Nacrt izrađene prostorne osnove za FBiH sadrži vrlo malo informacija o šumama, a izvori podataka su prilično nepouzdana. Zbog zakonskih manjkavosti nosilac izrade, Konzorcij, nije apsolutno posvetio pažnju ovoj djelatnosti. Nedostatak angažmana šumarskih stručnjaka u fazi pripreme i izrade omogućio je nosiocu izrade Prostornog plana Federacije da najveću površinu šuma i šumskih zemljišta na karti upotrebne vrijednosti predstavi površno i neprihvatljivo, sa aspekta šumarske struke.

3.1.1.5 Prijedlog mjera

- a) Pokrenuti izmjene i usaglasiti Zakon o prostornom uređenju u dijelu koji govori (nedovoljno govori) o potrebama usaglašavanja sa sektorom šumarstva u fazama pripreme izrade prostorno planske dokumentacije i definisanju „projekcija namjene korištenja prostora“, a koji uključuje šume i šumska zemljišta.
- b) Zakonom o prostornom uređenju definirati u kojim slučajevima je potrebno izraditi specifične studije vezane za proces izrade prostorno-planske dokumentacije, generalno i posebno, ako se u velikoj mjeri mijenja namjena korištenja šuma i šumskih zemljišta.
- c) Izmijeniti pravilnik o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata uz definisanje minimalnih kadrovske kapaciteta i kvaliteta – referenci stručnjaka po specifičnim studijama (uz prijedlog u sljedećoj stavci) i pokrenuti inicijativu za formiranje Federalnog zavoda za prostorno planiranje koji bi po hitnom postupku formirao jedinstveni informacioni sistem podataka potrebnih za prostorno planiranje na nivou Federacije.
- d) Pokrenuti registraciju institucija (pravnih ili fizičkih lica) za poslove izrade specifičnih studija ili njihovih dijelova (slično registru ovlaštenih sudskih vještaka) uz definisanje minimalnih referenci.

3.2 Analiza procedura okolišne procjene za javne radove po pitanju šuma i šumskog zemljišta

Cilj zadatka je steći uvid u procedure davanja okolišnih dozvola i okolišnih procjena za javne radove (elektro instalacije, javne prometnice, hidro-postrojenja).

3.2.1 Analiza postojeće legislative

Okolišne dozvole

„Uspostava novog sustava izdavanja okolišnih dozvola utemeljena je na modernim europskim standardima i procedurama i tretira sve utjecaje koje pogoni i postrojenja, odnosno aktivnosti uglavnom gospodarskih subjekata imaju na pojedine segmente okoliša i okoliš u cjelini. Dakle, možemo reći da je uveden novi pravni institut nazvan „Okolišna dozvola“, koji sa svojim instrumentarijem u formi odredbi u Zakonu i provedbenim propisima preventivno djeluje na prekomjerna zagađivanja utvrđena graničnim vrijednostima parametara zagađivanja okoliša i doprinosi njegovom očuvanju, zaštiti zdravlja ljudi i očuvanju cjelokupnog živog svijeta”.

Zakonski okvir za izdavanje okolinske dozvole/okolišnog dopuštenja na federalnom nivou (samo važniji dokumenti za ovu studiju):

- Zakon o zaštiti okoliša („Sl. novine Federacije BiH“ br. 33/03 od 19.7.2003.),
- Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti okoliša („Sl. novine Federacije BiH“ br. 38/09 od 10.6.2009.),
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Sl. novine Federacije BiH“ br. 19/04 od 10.4.2004.),
- Pravilnik o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš („Sl. novine Federacije BiH“ br. 45/09 od 15.7.2009.),
- Pravilnik o donošenju najboljih raspoloživih tehnika kojima se postižu standardi kvaliteta okoliša („Sl. novine Federacije BiH“ br. 92/07 od 19.12.2007.),
- Pravilnik o registrima postrojenja i zagađivanjima („Sl. novine Federacije BiH“ br. 82/07 od 19.11.2007.)“
- Pravilnik o edukaciji, programu obuke, stručnom ispitu i certifikaciji stručnjaka za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolišne dozvole („Sl. novine Federacije BiH“ 39/10 od 7.7.2010.),

3.2.1.1 Zakon o zaštiti okoliša („Sl. novine Federacije BiH“ br. 33/03 od 19.7.2003.)

Komentar:

Na osnovu uvida u sadržaj, konstatovano je da sam sadržaj Zakona nema nedostataka vezanih za tretiranje šuma i šumskih zemljišta.

Određene primjedbe se mogu staviti na podzakonske akte vezane za izradu studija uticaja na okoliš.

3.2.1.2 Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu (Sl. novine Federacije BiH br. 19/04 od 10.4.2004.)

U članu 1. se kaže da se Pravilnikom utvrđuju:

- pogoni i postrojenja ili znatne izmjene postojećih pogona i postrojenja za koje Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) obavezno provodi proceduru procjene utjecaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole,
- pogoni i postrojenja ili znatne izmjene postojećih pogona i postrojenja za koje će Federalno ministarstvo odlučiti da li je potrebna procjena utjecaja na okoliš u postupku izdavanja okolinske dozvole,
- pogoni i postrojenja za koje nije obavezna procjena utjecaja na okoliš, a koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu izdatu od strane Federalnog ministarstva,
- pogoni i postrojenja kod kojih postoji opasnost od nesreća većih razmjera, a koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu izdatu od strane Federalnog ministarstva,
- sadržaj Studije o utjecaju na okoliš,
- kriteriji za određivanje potrebe za provođenjem procjene utjecaja na okoliš.

Ovim pravilnikom obuhvaćene su i planirane aktivnosti u prostoru koje ne spadaju u pogone i postrojenja, a čije provođenje može dovesti do značajnog utjecaja na okoliš.

Pogoni i postrojenja koji moraju proći proceduru procjene utjecaja na okoliš su (**izvod bitnih dijelova pravilnika za Studiju**):

a) Energetska industrija:

(...)

4. Pogoni za proizvodnju hidroelektrične energije sa izlazom većim od 5 MW za pojedinačne pogone ili više od 2 MW za nekoliko pogona koja slijede jedno drugo na rastojanju manjem od 2 km,

5. Izgradnja nadzemnih električnih vodova sa voltažom od :

- 110 kV ukoliko su dio prenosnog sistema,
- 220 kV i više,

Član 4:

c) Infrastrukturni projekti:

Izgradnja novog puta ili trasa i/ili proširenje postojećeg puta sa dvije ili manje traka kako bi se dobile četiri ili više traka, gdje bi takav novi put ili ponovo označeni i/ili prošireni dio puta bio dug 10 km ili duže stalne dužine.

d) Upravljanje vodama

(...)

35. Brane i ostale instalacije namijenjene zadržavanju ili stalnom skladištenju vode gdje je nova ili dodatna količina vode koja se zadržava ili skladišti veća od 2 miliona m³.

e) Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda:

(...)

41. Početno pošumljavanje i ogoljavanje u cilju pretvaranja u drugu vrstu zemljišta na području većem od 30 ha.

e) Pogoni i postrojenja za koje se procjena uticaja na okoliš vrši na osnovu ocjene Federalnog ministarstva:

(...)

5. Postrojenja za proizvodnju hidroelektrične energije sa izlazom električne energije većim od 1 MW.

24. Početno pošumljavanje i krčenje šuma u cilju promjene namjene zemljišta na području većem od 15 ha.

42. Izgradnja novih:

- kantonalnih puteva,

- regionalnih puteva,

sa više od 2 km neprekidne dužine.

43. Gradnja na unutrašnjim vodnim tokovima

44. Brane i ostali objekti projektovani za zadržavanje ili skladištenje vode na duži period gdje je nova ili dodatna količina vode koja se zadržava ili skladišti veća od 1 milion m³.

56. Ski staze, ski liftovi i žičare i prateći objekti sa površinom od 5 ha i više.

58. Odmarališta i hotelski kompleksi izvan urbanih područja i prateći objekti sa površinom većom od 5 ha ili 500 kreveta.

59. Stalni kampovi izvan urbanih područja sa više od 500 mjesta.

60. Zabavni parkovi sa više od 5 ha ili više od 750 mjesta za parking.

Izvod: Sadržaj studije o utjecaju na okoliš:

Član 12. Kod određivanja sadržaja Studije o utjecaju na okoliš Federalno ministarstvo uzima u obzir rezultate prethodne procjene utjecaja na okoliš za svaki pojedinačni slučaj.

Član 15. Studija o utjecaju na okoliš mora da sadrži minimalno:

1. Opis predloženog projekta,
2. Opis okoliša koji bi mogao biti ugrožen projektom.
3. Opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš.
4. Opis mjera za ublažavanje negativnih efekata.

5. Nacrt osnovnih alternativa,
6. Netehnički rezime,
7. Naznake poteškoća.

Član 20. Za pogone i postrojenja iz člana 6. ovog pravilnika Federalno ministarstvo utvrđuje potrebu provođenja procjene utjecaja na okoliš na osnovu sljedećih kriterija:

1. Karakteristike projekta:
 - Veličina pogona i postrojenja,
 - Nagomilavanje sa ostalim objektima,
 - Upotreba prirodnih resursa,
 - Prođukovanje otpada,
 - Zagađivanje i smetnje,
 - Rizik od nesreća s obzirom na supstance ili tehnologije koje se koriste.
2. Lokacija projekta i osjetljivost okoliša geografskih područja koja vjerovatno mogu biti pod utjecajem projekta, uzimajući u obzir:
 - postojeću upotrebu zemljišta,
 - relativnu raspoloživost, kvalitet i regenerativni kapacitet prirodnih resursa u datom području,
 - apsorpcioni kapacitet prirodne sredine, obraćajući posebnu pažnju na:
 - (a) močvare,
 - (b) priobalne i vodozaštitne zone,
 - (c) kraška područja,
 - (č) planinska i šumska područja,
 - (ć) područja rijetkih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta,
 - (d) zaštićena prirodna područja i nacionalne parkove,
 - (dž) spomenike prirode i zaštićene pejzaže,
 - (đ) područja u kojima su standardi kvaliteta okoliša prekoračeni postojećim pogonima, postrojenjima i aktivnostima,
 - (e) gusto naseljena područja,
 - (f) pejzaži od historijskog, kulturnog ili arheološkog značaja.

Komentar:

Pravilnik ne definiše potrebu izdavanja okolinske dozvole za bilo koje radove iz oblasti šumarske privrede osim:

- Izgradnje novog puta sa dvije ili jednom trakom u dužini 10 i više kilometara,
- Početno pošumljavanje i ogoljavanje u cilju pretvaranja u drugu vrstu zemljišta na području većem od 30 ha, (15 ha po ocjeni Ministra).

Ovaj član je suštinski potpuno nejasan, jer pominje „početno pošumljavanje“? ili „ogoljavanje“? „u cilju pretvaranja u drugu vrstu zemljišta“?

Ovakvi projekti su obično planiraju i odobravaju od strane Resornog Ministarstva, tako da je potreba izdavanja okolinske dozvole besmislena, ako se planski provodi u okviru sektora šumarstva. Pošumljavanje goleti može samo značiti unapređenje stanja okoliša.

Pošumljavanja na zemljištima sa posebnom namjenom korištenja, u svrhu turizma, rekreacije i sl, a gdje je od značaja održavanje površina bez šumskog drveća, se i ne planiraju u okviru šumarskih radova.

Pravilnik je potrebno izmijeniti u ovom dijelu, tako da se jasno definiše smisao, odnosno da se briše sa spiska radova koji zahtijevaju izdavanje okolinske dozvole, pošumljavanje šumskih goleti, kada se to planira i vrši od strane šumarskih preduzeća.

Gole sječe svakako nisu bile dozvoljene niti isteklim Zakonom o šumama, a niti Uredbom sa zakonskom snagom .

Gola sječa – krčenje šuma i promjena namjene šumskog zemljišta u neko drugo, je jasno definisana kao nadležnost Ministrastva za poljoprivredu vodoprivredu i šumarstvo FBiH.

Pravilnik pominje objekte za koje potrebno izraditi studiju uticaja na okoliš, a koji vrlo često znače promjenu namjene korištenja šumskog zemljišta i njegovo ogoljavanje, kao dalekovodi, putne saobraćajnice i hidroakumulacije.

Ovakvi projekti moraju biti planirani u okviru prostornih planova. Šumarski stručnjaci bi morali biti uključeni uvijek kao dio planskog tima prilikom analize uticaja na okoliš, posebno za one objekte koji se planiraju graditi u šumama i šumskom zemljištu. Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo bi moralo biti uključeno u odobravanje takvih projekata, a radi izbjegavanja sukoba nadležnosti sa Ministarstvom okoliša i turizma i Ministarstva za prostorno planiranje.

3.2.1.3 Pravilnik o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš (Sl. novine Federacije BiH br. 45/09 od 15.7.2009.)

Izvod iz Pravilnika:

Nositelj izrade Studije može biti pravna osoba registrirana za obavljanje djelatnosti "Istraživanje i razvoj" pod Članom 73. 1 sukladno Odluci o standardnoj klasifikaciji djelatnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 28/98) i uz ispunjavanje ostalih uvjeta propisanih ovim Pravilnikom.

Pravna osoba mora imati najmanje pet zaposlenika visoke stručne spreme s najmanje pet godina iskustva iz oblasti istraživanja i razvoja.

Pravna osoba koja ispunjava prethodne uvjete Pravilnika, dostavlja Federalnom ministarstvu okoliša i turizma (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) sljedeće:

- 1) reference o izradi studija ili elaborata o zaštiti okoliša;
- 2) certifikate o obuci iz oblasti procjene utjecaja na okoliš;
- 3) reference i/ili certifikate o obuci iz oblasti okolišne dijagnostike industrijskih pogona i postrojenja, sustava okolišnog upravljanja EMS i sustava kvalitete iz serije ISO 14000;
- 4) objavljene stručne radove iz oblasti procjene utjecaja na okoliš.

Komentar:

Pravilnikom su, čini se, postavljena stroga pravila, ali, ne postoje nikava daljnja pojašnjenja vezana za vrstu pocjene uticaja na okoliš ili njegov dio, ili uticaja na šume. To je vjerovatno ostavljeno na izbor resornom Ministarstvu prilikom odabira pravnog lica za izradu studije, ovisno od objekta studije!?

Pravilnik o donošenju najboljih raspoloživih tehnika kojima se postižu standardi kvalitete okoliša, ne tretira oblast šumarstva. Slična materija je sadržana u Pravilnicima o vršenju raličitih radnji u sektoru šumarstva i Zakonom o šumama.

3.2.1.4 Pravilnik o eudikaciji, programu obuke, stručnom ispitu i certifikaciji stručnjaka za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolišne dozvole („Sl. novine Federacije BiH“ 39/10 od 7.7.2010.)

Pravilnikom se utvrđuju uvjeti, način edukacije, program obuke i stručnog ispita (u daljem tekstu: ispit) za članove u stručnim povjerenstvima za ocjenu planova aktivnosti (u daljem tekstu: Plan) i studija o procjeni utjecaja na okoliš (u daljem tekstu: Studija), sastav ispitnog povjerenstva i izdavanje certifikata o položenom stručnom ispitu.

Uz prijavu za polaganje ispita za stručnjake za ocjenu Planova i Studija kandidat je dužan priložiti:

(...)

4. dokaz o visokoj stručnoj spremi (VII stupanj);

5. uvjerenje o radnom iskustvu.

Pravilnik tretira oblast edukacije službenika koji bi trebali vršiti ocjenu kvaliteta izrađenih studija, kroz izvođenje edukacijskih kurseva ...

Opći dio ispita za stručnjake za ocjenu Planova i Studija obuhvata sljedeću literaturu:

1. Ustavno uređenje Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Zakonodavstvo u oblasti okoliša u Federaciji Bosne i Hercegovine;
 - Zakon o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03),
 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj: 4/10),
 - Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03),
 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 72/09),
 - Zakon o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03),
 - Zakon o Fondu za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/03).
3. Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/06);
4. Zakon o upravnom postupku („Sužbene novine Federacije BiH“, br.2/98 i 48/99);
5. Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, br.02/06, 32/08 i 72/07).

Komentar: Zakon o šumama nedostaje na spisku i to pokazuje koliko je zanemaren sektor koji je nadležan za oko 65% teritorije F BiH.

3.2.1.5 Prijedlog mjera

- a) Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu. U okviru istog jasno definisati poslove iz oblasti šumarstva za koje je potrebno izdavanje okolinske dozvole, odnosno studija uticaja na okoliš.
- b) Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika koji tretira oblast edukacije službenika koji bi trebali vršiti ocjenu kvaliteta izrađenih studija, kroz izvođenje edukacijskih kurseva, uvrštavanjem kao obavezne materije kursa edukacije Zakon o šumama i prateće Uredbe i pravilnike sa zakonskom snagom iz oblasti šumarstva, a posebno one koji bliže definišu zaštitu šuma.
- c) Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš, specifikacijom profila stručnjaka ovisno od lokacije i vrste objekta čije postojaje – rad, zahtjeva procjenu uticaja na okoliš. U slučaju predviđenih lokacija u neposrednoj blizini šuma i šumskih zemljišta, neophodno je u proces izrade studije uticaja na okoliš uključiti šumarske stručnjake.

3.3 Prijedlog liste područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema, na osnovu relevantnih domaćih i međunarodnih dokumenata o zaštiti šumskih ekosistema, HCVF alata i Zakona o šumama

Sve šume sadrže okolinske i socijalne vrijednosti. Te vrijednosti mogu biti globalno, regionalno ili lokalno važne, ali kada se neka od tih vrijednosti smatra izuzetno važnom šuma se može definisati kao šuma visoke zaštitne vrijednosti (ŠVZV). To podrazumijeva da se u ovim šumskim područjima treba vršiti prikladno gazdovanje kako bi se sačuvale i unaprijedile postojeće vrijednosti. Šuma visoke zaštitne vrijednosti može biti mali dio velikog šumskog područja (na primjer: izvorište pitke vode za neko selo, tresetište, močvara ili mala površina nekog drugog rijetkog ekosistema). U drugim slučajevima to može biti veliko šumsko područje (na primjer: šume koje sadrže nekoliko ugroženih vrsta koje se rasprostiru na velikoj površini ili područje izražene pejsažne raznolikosti). Bilo koji tip šume, visoka ili niska, prirodna ili vještački zasad, može potencijalno biti šuma visoke zaštitne vrijednosti, jer se njihov izbor oslanja na prisustvo jedne ili više izabranih vrijednosti (na primjer, plantaže introdukovanih četinara podignute radi snabdijevanja drvotom industrija celuloze mogu postati šume visoke zaštitne vrijednosti, ako njihove rekreativne ili druge sociološke vrijednosti postanu primarne). Slično je i sa šumskim kulturama ili niskim degradiranim šumama koje čuvaju tlo od spiranja i erozije.

Prema FSC definiciji visoko zaštitne vrijednosti obuhvataju i izuzetne ekološke atribute i ekosistemske proizvode i socijalne funkcije. Identifikovanje šumskih područja koja sadrže ove specifične vrijednosti je prvi korak u razvoju ovog koncepta, a suštinu čini prepoznavanje visokih zaštitnih vrijednosti, njihova zaštita i monitoring. Međutim, ovo ne znači da se svaka šuma koja sadrži neku specifičnu visoko zaštitnu vrijednost mora izdvojiti i tako tretirati. Na primjer, neka specifična zaštitna vrijednost šume može se izostaviti ukoliko je ona značajno prisutna u susjednim područjima (preduzećima šumarstva). Ipak, i u ovim slučajevima se

preporučuje da se sve specifične vrijednosti nekog područja obilježe i unesu u planove gazdovanja sa uputstvima o njihovoj zaštiti. Ova napomena je, uostalom, dio šumarske politike u BiH.

3.3.1 Međunarodna legislativna osnova programa izdvajanja šuma visoke zaštitne vrijednosti (ŠVZV)

Postoje brojne međunarodne konvencije, rezolucije, protokoli, direktive i drugi regulativni akti koji se tiču zaštite biodiverziteta i gazdovanja šumama. Ovdje će se pomenuti samo neki koji su u tijesnoj vezi sa ovim programom: a) Konvencija o biološkoj raznolikosti; b) Međunarodna konvencija o zaštiti bilja; c) Helsinške i Lisabonske rezolucije o zaštiti šuma u Evropi.

Inicirati Vladu Federacije BiH da putem nadležnog Ministarstva prostornog uređenja izvrši usklađivanje Uredbe o sadržaju i nosiocima jedinstvenog informacionog sistema, metodologiji prikupljanja i obradi podataka, te jedinstvenim obrascima na kojima se vode evidencije. Obrazac broj 4.6. koji nosi naslov *Šume i šumska zemljišta* za koje je nosilac tematskog područja federalno i kantonalna ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva ne sadrži kategoriju ovih šuma, što bi bilo obavezno u budućnosti nakon njihove identifikacije. Nosioци tematskih područja navedeni u uredbi očekuju od planera da im identifikuju i dostave površine iz tabela što usložnjava proces identifikacije i zaštite.

3.3.2 Prijedlog liste područja šuma i šumskih zemljišta na kojima se ne smije poremetiti integritet šumskih ekosistema

Zaštićena prirodna područja: Ravna vala na Igmanu (šume bukve i jele sa smrčom); Plješevica pored Bihaća (šume bukve i jele sa smrčom); Trstionica pored Kaknja (šume bukve i jele sa smrčom); Mačen pored Kladnja (sekundarne šume bukve) i Blidinje u sastavu Parka prirode Blidinje (šuma munike - *Pinus heldreichii*).

Prema Projektu Šumarskog fakulteta u Sarajevu (autori: Beus, V. i Vojniković S.) predlaže se da se postojeći prašumski rezervat Ravna vala na Igmanu proširi i da zaštićeno područje dodatno obuhvati: Crni vrh (1594 m), Kotlove (glacijalni oblici erozije), Galešina lokvu, Klekušu, Milošušu, Malu Međeđu glavu (1885 m), Veliku Međeđu glavu (1988 m), Malu Vlahinju (2056 m), Veliku Vlahinju (2005 m) i Lokvanjsko jezero.

Nacionalni parkovi: Prenj-Čvrstica-Čabulja; Bjelašnica-Visočica-Treskavica, uključujući kanjon Rakitnice; Sliv rijeke Une.

Spomenici i parkovi prirode: Park prirode **Hutovo blato**, Park prirode **Blidinje**, **Skakavac** pored Sarajeva, Zaštićeni pejzaž **Bijambare**, Sjemenske sastojine (date u prilogu)

INDIKATORI:

– površina zaštićenog područja koja je ustanovljena pravnom odlukom predstavlja IDENTIFIKATOR svake identifikovane VZV.

Identifikacija:

– Zakoni o zaštiti prirode FBiH – Zakoni o okolišu FBiH; – Odluke o izdvajanju zaštićenih područja; – Pravilnik o uspostavljanju i upravljanju informacionim sistemom za zaštitu prirode i vršenju monitoringa FbiH:

- Regulativa u vezi sa izdvajanjem sjemenskih sastojina;

- Relevantne odluke lokalnih zajednica.

IZVORI PROVJERE:

FMPVŠ, FMPU, Kantonalna Ministarstva šumarstva, Kantonalna ministarstva prostornog uređenja, Šumarski fakultet.

Gazdovanje:

– Regulisano je odlukom o izdvajanju zaštićenog područja i obično podrazumijeva ograničeno iskorištavanje resursa ili posjeta koje mogu uzrokovati promjene i oštećenja prirode. Gazdovanje prati nivo režima zaštite resursa koji je definisan po zonama.

Ovdje spadaju:

- Šume koje predstavljaju staništa za rijetke i ugrožene šumske biljke¹ i rijetke i ugrožene gljive²;
- Šume koje predstavljaju staništa:
 - endemskim biljkama³,
 - endemskim vodenim insektima⁴ i
 - endemskim i ugroženim ribama i rakovima u BiH⁵

Važne povremene koncentracije

Podrazumijeva se da se ova VZV odnosi samo na migracione populacije ptica, među kojim mnoge vrste povremeno, u različito vrijeme, koriste specifična staništa u određenim fazama svog života. Povremena staništa ptica su sezonska ili se koriste tokom ekstremnih klimatskih uslova kada je u pitanju opstanak populacije kao cjeline. Izabrana privremena staništa se mogu razlikovati i geografski i po vrsti ekosistema, pa čak i po karakteristikama staništa unutar iste regije. Ova komponenta VZV uključuje koridore migracije ptica, lokacije njihovog povremenog boravka, te lokacije za razmnožavanje.

Rijetke, ugrožene i međunarodno važne migratorne vrste ptica koje se gnijezde u BiH ili u velikom broju prelijeću našu zemlju su: *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Emberiza cia*, *Falco vespertinus*, *Ixobrychus minutus*, *Nycticorax nycticorax*, *Phalacrocorax pygmaeus*, *Phalacrocorax carbo* i *Platalea leucorodia*.⁶

Identifikacija

- Directive 79/409/EEC on the Conservation of Wild birds (European Council 1979, 2006) i druge međunarodne konvencije o statusu ptica, te status ptica u BiH;
- Specijalistička literatura o pticama;
- Preduzeća šumarstva;
- Lovačke organizacije.

3.3.3 Šumske oblasti koje sadrže globalno, regionalno ili državno važne prostrane šume nivoa krajolika

¹ Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilog 4, str.104.

² Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilog 5, str.106.

³ Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilog 6, str.109.

⁴ Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilog 7, str.110.

⁵ Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilog 8, str.111.

⁶ Vidi „Vodič Šume visoke zaštitne vrijednosti, Prilozi 9 i 10, str.113 i 114.

Prirodne šume na velikom prostoru (krajoliku) koje su sačuvale svoju strukturu i stabilnost na osnovama dobrog gazdovanja u prošlosti, što podrazumijeva da ispunjavaju sve funkcije šumskih ekosistema (vidjeti definiciju ekosistema).

Prag:

– Područje veće od 10.000 ha od čega je namanje 80% površine pokriveno prirodnim šumama pravilne strukture i gdje je najmanje 10% područja bez tragova intervencije čovjeka.

Indikatori:

- Zakoni i drugi legalni dokumenti u vezi sa zaštitom okoliša (životne sredine),
- Naučne institucije i eksperti u zaštiti okoliša,
- Sastojinske i druge karte područja,
- Satelitski snimci krajolika,
- Nevladine organizacije.

Odlučivanje:

– Zakonodavna, izvršna i sudska vlast entiteta treba da zaštiti integritet ovih šuma i šumskog zemljišta, što podrazumijeva da se njihova namjena ne može promijeniti;

U BiH postoje mnoga područja koja su zadržala svoju prirodnost, tako da i danas imaju neizmijenjenu sliku iz prošlosti.

- Područje Čvrsnice, Vran planine i šire okoline;
- Područje Igmana, Bjelašnice i Visočice.

3.3.4 Šumska područja koja sadrže ekosisteme koji su rijetki, u opasnosti ili ugroženi

Ova kategorija obuhvata:

- rijetke šumske ekosisteme koje treba održati;
- ugrožene šumske ekosisteme, kao što su pitomi kesten (*Castanea sativa*) ili brijestovi (*Ulmus* spp.);
- ekosisteme u opasnosti, kao što su šume sa jelom koju napada imela (*Viscum album* ssp. *abietis*);
- šume u kojima se nalaze visoko vrijedna stara i rijetka stabla.

Indikatori:

– Odsjek, odjel ili više odjela, zavisno od rasprostranjenosti date VZV. Za stara ali zdrava, vrijedna i vrlo rijetka stabla prečnika preko 80 cm, prag je područje od minimalno 1 ha za jedno stablo, odnosno minimalno 5 ha za 2 ili više takvih stabala.

Identifikacija

- Rijetke i ugrožene vrste i ekosistemi iz priloga
- Stručni izvještaji naučnika o propadanju nekih ekosistema

3.3.5 Šumske oblasti koje obezbjeđuju osnovne prirodne usluge u kritičnim situacijama

Ovdje je riječ o funkcijama šuma koje su indirektno, ali životno značajne za čovjeka. U pitanju je širok spektar različitih ekosistemskih koristi zbog čega se ova vrijednost dijeli u tri dijela:

- a) Šume važne za opskrbu vodom,
- b) Šume važne za zaštitu od erozije i
- c) Šume koje pružaju protivpožarnu zaštitu.

Jedinstveni izvori (vrela) vode za piće

- Vrela vode za piće i mineralni izvori neposredno uz šume ili su unutar šuma. Ova komponenta po karakteristikama i značaju dijelom pripada i HCV-1.

Indikatori:

Određuje se za svaki izvor pojedinačno. Donji prag, bez obzira na značaj i kapacitet izvora, je poluprečnik od najmanje 100 m oko datog vrela.

Identifikacija:

– Prethodni planovi gazdovanja, informacije lokalnih zajednica i radnika na terenu.

Odluka:

Odluku donosi preduzeće šumarstva i o tome obavještava lokalnu zajednicu. Izvorišta vode se upisuju u šumsko-gospodarske osnove datog područja, a lokalna zajednica aktivno učestvuje u provođenju mjera zaštite.

Gazdovanje:

Gazdovanje šumama koje sadrže ove vrijednosti vrši se u skladu sa Zakonom o šumama, podršku lokalne zajednice i uz striktnu primjenu naučno provjerenog sistema, što podrazumijeva zabranu intenzivne sječe u blizini izvorišta, zabranu korištenja mehanizacije u eksploataciji tih šuma itd. Izvorišta vode se obavezno ucrtavaju u prateće sastojinske karte.

3.3.6 Šume ključne za vodosnabdijevanje naselja i zaštitu vodnih objekata

- Šume oko izvorišta vode za ljudsku upotrebu uoče, a nalaze se u neposrednoj blizini izvora;
- Šume oko vodnih tijela namijenjenih zaštiti privredno važnih vodnih objekata;
- Šume neposredno uz obale vještačkih i prirodnih jezera;
- Šume u oblastima gdje su česte bujice i oko zemljišta sa velikim nanosom mulja;
- Šume namijenjene zaštiti staništa ili vrsta gdje je voda bitan faktor za njihov opstanak.

Indikatori:

Prag za ovu komponentu regulisan je Zakonima o vodama entiteta, a negdje i odlukama lokalne zajednice. Dodatno, važne su odluke lokalne zajednice koje se tiču kvaliteta vode što se ostvaruje u saradnji sa zdravstvenim institucijama. Što se tiče šuma koje štite vodene akumulacije on se dogovorno određuje sa zainteresovanim stranama i zavisi od nagiba terena i drugih stanišnih karakteristika. U pravilu prag je min. 500 m od ruba vodene akumulacije.

Identifikacija:

- Zakoni i planovi za upravljanje u sektoru šumarstva,
- Zakoni i planovi upravljanja u sektoru voda,
- Planovu elektroprivrednih preduzeća,
- Odluke lokalnih zajednica.

Odlučivanje:

- Regulisano Zakonom o vodama, Zakonom o šumama i drugim zakonima.
- Lokalna zajednica donesi prateće podzakonske dokumente koji regulišu ovu oblast.

Gazdovanje:

Obaveze iz zakonâ se ugrađuju u šumsko-gospodarske osnove. Izvode se striktno propisane mjere gazdovanja uz tijesnu saradnju sa drugim subjektima zainteresiranim za zaštitu vodenih akumulacija, kao i sa lokalnom zajednicom u provođenju mjera zaštite iz njene nadležnosti.

Primjeri:

Vodozaštitne zone “**Tisovac**” Busovača; “**Busija**” Glamoč; okolne šume Drvara; Rubno područje vještačkog jezera Jablanica.

3.3.7 Šume sa ključnim uticajem na poljoprivredu i ribarstvo

Definicija:

- Šumski zaštitni pojasevi za zaštitu poljoprivrednih dobara, puteva, industrijskih građevina i lokaliteta;
- Šume za zaštitu izvora i vodotoka koji obezbjeđuju vodu za navodnjavanje poljoprivrednih površina i za ribogojilišta.

Indikatori:

- Minimalno područje je 50 m od ruba izvora, vodotoka ili neke vještačke akumulacije.

Identifikacija

- Planovi za upravljanje šumama,
- Planovi za upravljanje vodama,
- Planovi lokalnih zajednica.

Odlučivanje:

U skladu sa odgovarajućom legislativom lokalnih zajednica koja je u vezi sa ovom materijom.

Gazdovanje:

Ovu materiju treba uključiti u ŠGO kao planski dokument gazdovanja.

3.3.8 Šume važne za zaštitu od erozije

Šume su često značajne za održavanje stabilnosti terena, što uključuje i zaštitu od spiranja i erozije, klizišta i lavina. Našim zakonima o šumama entiteta ova se uloga šume naročito ističe. Da bi se spriječile potencijalne opasnosti za živote ljudi i njihova dobra, gubitak produkcionog zemljišta, štete u ekosistemima i dr., treba analizirati eroziona područja i šumama na tim terenima dati VZV.

Ovdje spadaju:

- Šume na stijenama i strmim terenima,
- Šume oko hidrotehničkih i bujičnih objekata,
- Šume uz važno kulturno-istorijske i vjerske objekte,
- Šume na klizištima i lokalitetima lavina
- Šumske kulture na degradiranim zemljištima.

Indikatori:

- Predstavlja cijelu površinu šume kojoj prijete spiranje tla ili erozija.

Identifikacija:

- Planovi za upravljanje šumama

Odlučivanje:

- Regulisano Zakonom o šumama i Zakonom o vodama.

3.3.9 Šumska područja fundamentalna za zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica

Već je rečeno da šume obezbjeđuju različite potrebe čovjeka, tako da održivo gazdovanje podrazumijeva i zadovoljavanje osnovnih potreba lokalnih zajednica, što se negdje smatra običajnim pravom lokalnog stanovništva. Definisanje ŠVZV prepoznaje da šume mogu biti od suštinskog značaja za život nekih ljudi. Ova vrijednost je određena da zaštiti život lokalnim zajednicama koje zavise od šuma. Zaposlenje, prihod i proizvodi su vrijednosti koje, ako je to moguće, treba očuvati bez predrasude prema drugim vrijednostima i koristima. Međutim, gazdovanje ovakvim šumama ne implicira prekomjerno i neodrživo iskorištavanje resursa, čak i ako zajednice u tom trenutku privredno zavise od šume, što znači da se ne podržava ni prekomjerna primjena tradicionalne prakse kada ona vodi ka degradiraju ili uništavaju šuma.

Indikatori:

- Lokalni šumski resurs do 100 ha ako zadovoljava minimum 60 % osnovnih životnih potreba lokalne zajednice.

Identifikacija

- Bitni element života ugroženih članova zajednice,
- Izolovane zajednice i zajednice kojima je ne moguće pristupiti tokom cijele godine,
- Konsultacija sa lokalnim zajednicama,
- Konsultacija sa nevladinim organizacijama,
- Planovi gazdovanja šumama.

3.3.10 Šumska područja značajna za tradicionalni kulturni identitet lokalnih zajednica

Šume pored toga što su bitne za život i opstanak, mogu biti značajne za zajednice zbog svog kulturnog identiteta. Radi zaštite tradicionalne kulture lokalnih zajednica u kojih su šume važan dio njihovog identiteta, onda takve šume treba zaštititi kako bi se ta vrijednost sačuvala i na taj način pomoglo da se kulturni integritet te zajednice trajno održi. To mogu biti:

- šume koje su značajne za istoriju lokaliteta ili o njima postoji neka legenda ili su značajni vjerski turistički objekti;
- šume ili šumska zemljišta u blizini istorijskih, vjerskih i/ili kulturnih spomenika.

Indikatori:

- Cijela površina šume od istorijskog i/ili kulturnog značaja;
- Šumske površine udaljene do 50 m od neke važne istorijske ili kulturne vrijednosti;
- Šumske površine u radijusu od 100 m od istorijskih, kulturnih i/ili vjerskih spomenika.

Identifikacija:

Šumsko-privredne osnove naslijeđa, lokalnih zajednica, nevladinih organizacija, vjerskih zajednica i drugih institucija.

3.3.11 Prijedlog mjera

a) Uvođenje koncepta šuma visoke zaštitne vrijednosti u Zakon o šumama.

b) Izvršiti izdvajanje i registrovanje šuma visoke zaštitne vrijednosti u posebnom pravilniku sa smjernicama za gospodarenje istim, u FBiH period u narednih 5 godina. Zadovoljavajuća površina ŠVZV bi bila oko 1% od ukupne površine šuma FBiH. U budućnosti to bi bila 1/5 od ukupno 5% šuma izdvojenih kao zaštićene po bilo kom osnovu u FBiH;

c) Izmjena Pravilnika o elementima šumsko-gospodarske osnove radi uključivanja specifičnosti u gazdovanju šumama visoke zaštitne vrijednosti.

3.4 Analiza načina izdvajanja i obračuna naknade za promjenu namjene korištenja šuma i šumskih zemljišta u druge svrhe i prijedlog mjera

Oblast nikada nije dovoljno precizno Zakonski uređena (u okviru Zakona o šumama sa proteklom važnošću).

Prema Zakonu o šumama (proteklom), promjena namjene korištenja zemljišta, šuma i šumskog zemljišta u neko drugo, vrši se na zahtjev zainteresovane strane, uz obrazloženje potrebe promjene namjene zemljišta.

Visina naknade za krčenje šuma je nedovoljno precizno definisana postojećim Zakonom o šumama

Izvod iz Zakona:

(Stari Zakon o Šumama) Član 4, zadnji stav:

Federalno ministarstvo, odnosno kantonalno ministarstvo, će od podnosioca zahtjeva (za krčenje šume) naplatiti naknadu čija vrijednost se određuje **u tržišnoj vrijednosti drveta koje se dobije krčenjem ili sječom dodajući troškove podizanja i održavanja novih šuma na površini koja ne može biti manja od iskrčene.**

(Ne postoji Pravilnik koji bi jasno definisao postupke utvrđivanja vrijednosti šuma u različitim situacijama, niti definisan osnov - dokumentacija za utvrđivanje veličine prinosa u drvetu)

Prijedlog novog Zakona o šumama (Udruženje gradova i općina), član 61:

Podnosilac zahtjeva za promjenu namjene šumskog zemljišta obavezan je prije započinjanja radova uplatiti naknadu čija vrijednost se određuje **u visini troškova podizanja i održavanja novih šuma** na površini koja ne može biti manja od površine kojoj se mijenja namjena dodajući tome tržišnu vrijednost drveta koja se dobije sječom. Naknada se uplaćuje kao namjenski prihod Federalne uprave i ista se može koristiti na području jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji je ostvarena samo u svrhu podizanja novih šuma i kupovinu šuma u skladu sa odredbama ovog Zakona.

I u sudskoj praksi se do sada, kao naknada utvrđivala vrijednost izgubljene dobiti za sektor šumarstva (ili vlasnika šume) na osnovu potencijalne vrijednosti prinosa u drvetu, za dužinu adekvatnog produkcionog perioda.

Zakonom o eksproprijaciji se posebno utvrđivala vrijednost zemljišta (kao građevinskog ako ono mijenja vlasnika) i visina nadoknade izgubljene dobiti (veličina prinosa u drvetu).

Izgubljene koristi od ostalih općekorisnih vrijednosti šuma nisu uzete u obzir, odnosno ne postoji niti pravilnik po kojem bi se utvrđivala ukupna vrijednost šume.

3.4.1 Prijedlog mjera

- a) Potrebno je u Zakonu o šumama (novom) bolje definisati pojam „vrijednosti šuma“, u što bi bila uključena, ne samo privredna funkcija, već i ostale – općekorisne (socijalne, zaštitne, apsorpcija CO₂ i drugo).
- b) Zakonom predvidjeti izradu Pravilnika o načinu utvrđivanja vrijednosti šuma i visini naknade za krčenje šuma (ili promjeni namjene korištenja šumskog u neko drugo zemljište).
- c) Izraditi Pravilnik o visini naknade za krčenje šuma (promjenu namjene korištenja šumskog u neko drugo zemljište).

Pravilnikom bi trebalo riješiti i pitanje nadoknade vlasniku (privatnom licu ili pravnom licu) u slučajevima izuzimanja dijelova šuma u šume koje u buduće neće imati privredni karakter, kao rezervati, vodozaštitne zone 1, i sl.)

4. KLJUČNI PRINCIPI I NAČELA NA TEMELJU KOJIH ĆE SE IZRADITI OPĆI DIO ŠUMARSKOG PROGRAMA FBiH

Na temelju provedenih analiza trenutnog stanja, po pojedinim zadacima, predloženih mjera po pojedinim zadacima, formulisani su osnovni principi daljnjeg postupanja u rješavanju uočenih nedostataka legislative ili trenutnog stanja rješavanja problema prostornog uređenja i zaštite šumskih ekosistema, odnosno u izradi općeg dijela šumarskog programa FBiH.

<p>1. Relevantni* šumarski stručnjaci/institucije uključeni u sve strateške odluke o namjeni korištenja šuma i šumskih zemljišta** .</p> <p style="margin-left: 40px;">* - <i>Definisano registrom institucija i minimalnim referencama šumarskih stručnjaka.</i></p> <p style="margin-left: 40px;">** - <i>U fazama izrade prostorno-planske dokumentacijena svim nivoima u FBiH.</i></p>
<p>2. Studije uticaja na okoliš, imaju sastavni dio koji se odnosi na procjene uticaja na šumske resurse;</p> <p>3. Samo relevantni šumarski stručnjaci procjenjuju uticaj raznih aktivnosti na šumske resurse.</p>
<p>4. Identifikacija i zaštita svih dijelova šuma u FBiH na kojima se ne smije poremetiti integritet ekosistema;</p> <p>5. Usklađene mjere upravljanja i gazdovanja sa ciljem osiguranja integriteta šumskih ekosistema.</p>
<p>6. Procjena vrijednosti šuma se vrši na osnovu značaja svih funkcija šuma.</p>

5. NACRT PRIJEDLOGA CILJEVA, STRATEGIJA I AKCIONOG PLANA

Na osnovu provedenih analiza i anketa po pojedinim zadacima studije, te na osnovu iznesenih komentara i zaključaka u prethodnom dijelu izvještaja formiran je prijedlog ciljeva i akcija koje treba poduzeti radi prevladavanja uočenih nedostataka, bilo u legislativi ili dosadašnjim praksama.

5.1 Strateški ciljevi:

1. **OSIGURATI UČEŠĆE ŠUMARSKIH STRUČNJAKA U SVIM FAZAMA IZRADE PROSTORNO PLANSKE DOKUMENTACIJE NA SVIM NIVOIMA PLANIRANJA U FBIH.** Neophodno je osigurati kritično učešće šumarskih stručnjaka u procesima donošenja strateških odluka o optimalnom namjeni i načinu korištenja šuma i šumskih zemljišta, radi predusretanja loših rješenja, unapređenja istih i radi ubrzavanja samog procesa donošenja prostorno-planske dokumentacije.
2. **OSIGURATI UČEŠĆE ŠUMARSKIH STRUČNJAKA U FAZAMA IZRADE STUDIJA UTICAJA NA OKOLIŠ.** Radi unapređenja kvaliteta studija uticaja na okoliš, uvijek kada se u fokusu analize nalaze šume i šumska zemljišta, kao najosjetljiviji dio ekosistema koji nas okružuje, neophodno je obezbijediti uključenje šumarskih stručnjaka u procese izrade i evaluacije kvaliteta izrađenih studija. Šumarski stručnjaci najbolje poznaju osobine i stabilnost šumskih ekosistema kao i faktore koji ih ugrožavaju.
3. **PROSTORNO DEFINISATI I PLANSKI UREDITI NAČINE UPRAVLJANJA I GAZDOVANJA PODRUČJA ŠUMA I ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA NA KOJIMA SE NE SMIJE POREMETITI INTEGRITET ŠUMSKIH EKOSISTEMA U FBIH.** Radi predusretanja nepovratnih šteta koji mogu nastati po postojeće specifične i rijetke dijelove šumskih ekosistema, potrebno je brzo preduzeti akcije na njihovom registrovanju, izdvajanju i definisanju režima upravljanja i gazdovanja na cijelom prostoru FBiH.
4. **ZAKONSKI DEFINISATI NAČINE IZDVAJANJA I OBRAČUNA NAKNADE ZA PROMJENU NAMJENE KORIŠTENJA ŠUMA I ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA U DRUGE SVRHE, ODNOSNO, OBEZBIJEDITI ADEKVATNO VREDNOVANJE SVIH FUNKCIJA ŠUMA.** Pored zakonski definisane procedure promjene namjene korištenja dijelova površina šumskih zemljišta u druge svrhe korištenja (poljoprivredno, građevinsko...) Zakonom o šumama potrebno je definisati način utvrđivanja adekvatne naknade za izgubljene privredne i općekorisne funkcije šuma, a radi njihovog preusmjeravanja u fondove za unapređenja šuma, kao i naknadu za izgubljenu dobit od proizvodne funkcije šuma za sektor šumarstva.

5.2 Specifični ciljevi i aktivnosti – akcioni plan:

Specifični ciljevi (SC) su definisani u okviru svakog pojedinog strateškog cilja

1. U okviru strateškog cilja 1.

- 1.1 **SC:** Izmjene i usaglašavanje Zakona o prostornom uređenju o Zakona o Šumama u FBiH, u onom dijelu koji govori (ili ne govori) o potrebama usaglašavanja sa sektorom šumarstva u fazama izrade prostorno-planske dokumentacije i definisanju „projekcija namjene korištenja prostora“, a koji uključuje šume i šumska zemljišta, radi izbjegavanja sukoba nadležnosti u pogledu pokretanja inicijative za promjenu namjene korištenja šuma i šumskog zemljišta, bilo kojeg njegovog dijela.

Mjera:

Dopuna Zakona o prostornom uređenju i Zakona o Šumama

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostono uređenje, i ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. Prijedlog izmjene (amandmana) Zakona o prostornom uređenju FBiH
2. Prijedlog Zakona o šumama,
3. Zakon o prostornom uređenju (izmijenjen),
4. Zakon šumama (Donesen).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj – indikatori 1 i 2, nakon 6 mj. indikatori 3 i 4.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

- 1.2 **SC :** Definisati Zakonom o prostornom uređenju, u kojim slučajevima je potrebno izraditi specifične studije vezane za proces izrade prostorno-planske dokumentacije, generalno i posebno ako se u velikoj mjeri mijenja namjena korištenja šuma i šumskih zemljišta.

Mjera:

Dopuna Zakona o prostornom uređenju

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostono uređenje, i ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. Prijedlog izmjene (amandmana) Zakona o prostornom uređenju FBiH,
2. Zakon o prostornom uređenju (izmijenjen).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj – indikator 1, nakon 6 mj. indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

- 1.3 **SC :** Izmijeniti Pravilnik o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata uz definisanje definisanje minimalnih kadrovskih kapaciteta i kvaliteta –referenci stručnjaka po specifičnim studijama (uz u sljedećoj stavci 1.4), odnosno uključiti obavezno učešće šumarskih stručnjaka u postupke izrade studija koje tretiraju šumu i šumsko zemljište, kao neophodne u listi minimalnih kadrovskih referenci.

Mjera:

Izmjena Pravilnika (...) (iz tačke 1.3)

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostorno uređenje, i ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. pokretanje procedure izmjene Pravilnika (...) (iz tačke 1.3);
2. Usvojen Pravilnik (...) (izmijenjen).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj. – indikator 1, nakon 6 mj. Indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

- 1.4 **SC :** Izraditi Registar institucija (pravnih ili fizičkih lica) za poslove izrade specifičnih studija ili njihovih dijelova (slično registru ovlaštenih sudskih vještaka) uz definisanje minimalnih referenci. (na osnovu imjenjenog Zakona iz tačke 1.2, i definisanih vrsta studija)

Mjera:

Donošenje registra institucija (pravnih i fizičkih lica) za poslove izrade specifičnih studija ili njihovih dijelova u cilju izrade prostorno planske dokumentacije

Rok: od početka aktivnosti 2 mjeseca (podrazumijeva ostvaren cilj 1.3)

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostorno uređenje, i ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. Javni poziv za registraciju (pravnih i fizičkih lica) za poslove izrade specifičnih studija ili njihovih dijelova u cilju izrade prostorno planske dokumentacije,
2. Formiran registar (...) (iz tačke 1.4) na sl. stranici Ministarstva za prostorno uređenje i

3. Formiran registar (...) (iz tačke 1.4) na sl. stranici Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo - za studije iz oblasti šumarstva.

Monitoring i evaluacija: (6 mj+) nakon 1 mj. – indikator 1, nakon 2 mj. indikator 2. i 3

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

2. U okviru strateškog cilja 2.

2.1 **SC** : Unaprijediti zakonsku proceduru uslova i postupka izrade studije uticaja na okoliš, uključivanjem šumarskih eksperata u fazu izrade i analize (odobranje) studija, a prije upućivanja u proceduru usvajanja nadležnoj instituciji i izdavanja okolinske dozvole. U okviru iste jasno definisati poslove iz oblasti šumarstva za koje je potrebno izdavanje okolinske dozvole, odnosno studija uticaja na okoliš.

Mjera:

Izmjena Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu.

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostorno uređenje, (na inicijativu ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo).

Indikatori:

1. Prijedlog izmjene Pravilnika,
2. Pravilnik o pogonima i postrojenjima (...) (izmijenjen).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj. – indikator 1, nakon 6 mj. indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

2.2 **SC** : Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika koji tretira oblast edukacije službenika koji bi trebali vršiti ocjenu kvaliteta izrađenih studija, kroz izvođenje edukacijskih kurseva (...) uvrštavanjem kao obavezne materije kursa edukacije Zakon o šumama i prateće Uredbe i pravilnike sa zakonskom snagom iz oblasti šumarstva, a posebno one koji bliže definišu zaštitu šuma.

Mjera:

Izmjena Pravilnika o edukaciji, programu obuke, stručnom ispitu i certifikaciji stručnjaka za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolišne dozvole.

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostorno uređenje, (na inicijativu ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo).

Indikatori:

1. Prijedlog izmjene Pravilnika,
2. Pravilnik o edukaciji, programu obuke.. ... (izmijenjen)

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj. – indikator 1, nakon 6 mj. indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

- 2.3 **SC:** Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš, specifikacijom profila stručnjaka ovisno od lokacije i vrste objekta čije postojanje – rad, zahtjeva procjenu uticaja na okoliš. U slučaju predviđenih lokacija u neposrednoj blizini šuma i šumskih zemljišta, neophodno je u proces izrade studije uticaja na okoliš uključiti šumarske stručnjake.

Mjera:

Izmjena Pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade Studije utjecaja na okoliš....

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za prostorno uređenje, (na inicijativu ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo).

Indikatori:

1. Prijedlog izmjene Pravilnika,
2. Pravilnika o uvjetima i kriterijima... (izmijenjen).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj – indikator 1, nakon 6 mj. Indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

U okviru strateškog cilja 3.

- 3.1 **SC:** Registrovati, izdvojiti i definisati režim upravljanja i gazdovanja šumama visoke zaštitne vrijednosti na cijelom prostoru FBiH.

(Ovaj prijedlog može da bude osnova za izdvajanje šuma visoke zaštitne vrijednosti (ŠVZV) u Bosni i Hercegovini i treba da pomogne preduzećima šumarstva pri radu na terenu)

Osnov za izdvajanje zaštićenih područja je međunarodna legislativa, prije svega Konvencija o biološkoj raznolikosti koja je usvojena na Samitu o zemlji (Rio de Janeiro, 1992.), zatim Rezolucije ministarskih konferencija evropskih zemalja (Helsinki 1993. i Lisabon 1998.), te FSC principi o šumama.

Mjera:

Uvođenje koncepta šuma visoke zaštitne vrijednosti u Zakon o šumama.

Rok: 6 -12 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo).

Indikatori:

1. Pokretanje procedure,
2. usvojen Zakon o šumama FBiH, sa traženom dopunom.

Monitoring i evaluacija: nakon 6 mj. – indikator 1, nakon 1 god. indikator 2.

Iznos sredstava : 0 KM.

Mjera:

Izvršiti izdvajanje i registrovanje ŠVZV u FBiH period u narednih 5 godina (šume na kojima se ne smije poremetiti integritet moraju biti unešene u ŠPO i registrovane od strane FMPVŠ).

Rok: 5 godina

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. novoizdvojene - registrovane ŠVZV u FBiH (u ha -površine šuma) po dinamici 0,2 % od ukupne pov šuma u FBiH godišnje.

Monitoring i evaluacija: jednom godišnje – indikator 1,

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 250 000 KM.

Mjera:

Izmjena Pravilnika o elementima šumsko-gospodarske osnove radi uključivanja specifičnosti u gazdovanju šumama visoke zaštitne vrijednosti.

Rok: 6 mjeseci nakon usvajanja Zakona o šumama FbiH (12+3)

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. pokretanje procedure,
2. usvojen Pravilnik sa adekvatnim dopunama.

Monitoring i evaluacija: nakon 12 +3 mj. – indikator 1, nakon 12+6 mj. indikator 2

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 KM.

c) Izmjena Pravilnika o elementima šumsko-gospodarske osnove radi uključivanja specifičnosti u gazdovanju šumama visoke zaštitne vrijednosti.

U okviru strateškog cilja 4.

4.1 SC: Unaprijediti legislativu u okviru šumarskog sektora vezanu za nedovoljno definisane uvjete i proceduru promjene namjene korištenja šumskog zemljišta u neko drugo, kao i način utvrđivanja nadoknade sektoru šumarstva, za izgubljeno šumsko zemljište.

Mjera:

Pokrenuti i uraditi izmjene Zakona o šumama – utvrđivanjem uslova u kojima može doći do promjene namjene korištenja šumskog zemljišta i definisanjem potrebe izrade Pravilnika o uslovima i proceduri promjene namjene korištenja šumskog zemljišta u neko drugo i načina utvrđivanja vrijednosti šume te nadoknade sektoru šumarstva, za izgubljeno šumsko zemljište.

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. Prijedlog izmjena /amandmana Zakona o šumama – nacrt,
2. Zakon o šumama... (izmijenjen na zadovoljavajući način).

Monitoring i evaluacija: nakon 3 mj. – indikator 1, nakon 6 mj. indikator 2.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH.

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

Mjera:

Izrada Pravilnika o uslovima i proceduri promjene namjene korištenja šumskog zemljišta u neko drugo, kao i način utvrđivanja nadoknade sektoru šumarstva, za izgubljeno šumsko zemljište.

Ovim pravilnikom obuhvatiti i proceduru moguće zamjene posjeda-dijelova šuma i šumskih zemljišta između vlasnika šuma –(države i privatnih lica) i način valorizacije tih dijelova.

Rok: 6 mjeseci

Odgovornost: Nadležno ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.

Indikatori:

1. Prijedlog izmjena/amandmana Zakona o šumama – nacrt,
2. Zakon o šumama (...) (izmijenjen na zadovoljavajući način).

Monitoring i evaluacija:

Indikator 1, 3 mj. nakon usvajanja Zakona o šumama;

Indikator 2 , 6 mj. nakon usvajanja Zakona o šumama.

Izvor finansiranja: Budžet FBiH

Iznos sredstava : 0 – u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava.

5.3 PREGLED PRIJEDLOGA AKCIONOG PLANA, EVALUACIJE I MONITORINGA (zadatak 10)

STRAT. CILJ 1.	SPECIFIČNI CILJ	MJERE	ROK	INDIKATOR	EVALUACIJA	FINANSIJER	ODGOVORNOST
OSIGURATI UČEŠĆE ŠUMARSKIH STRUČNJAKA U SVIM FAZAMA IZRADJE PROSTORNO PLANSKE DOKUMENTACIJE NA SVIM NIVIM PLANIRANJA U FBiH	1.1 SC: Izmjene i usaglašavanje Zakona o prostornom uređenju o Zakona o Šumama u FBiH, u onom dijelu o potrebama usaglašavanja sa sektorom šumarstva u fazama izrade prostorno- planske dokumentacije i definisanju „projekcija namjene korištenja prostora“ a koji uključuje šume i šumska zemljišta, radi izbjegavanja sukoba nadležnosti u pogledu pokretanja inicijative za promjenu namjene korištenja šuma i šumskog zemljišta, bilo kojeg njegovog dijela.	a) Dopuna Zakona o prostornom uređenju i Zakon o Šumama	6 mj.	1) Prijedlog izmjene Zakona o prostornom uređenju FBiH	3 mj	Budžet FBiH Iznos sredstava : 0 KM (u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava)	Nadležno Ministarstvo za prostorno uređenje i Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo
				2) Prijedlog Zakona o Šumama	3 mj		
				3) Zakon o prostornom uređenju (izmijenjen),	6 mj		
				4) Zakon o šumama (Donesen)	6 mj		
	1.2 Definisati Zakonom o prostornom uređenju, u kojim slučajevima je potrebno izraditi specifične studije vezane za proces izrade prostorno-planske dokumentacije, generalno i posebno ako se u velikoj mjeri mijenja namjena korištenja šuma i šumskih zemljišta.	a) Dopuna Zakona o prostornom uređenju	6 mj.	1. Prijedlog izmjene (amandmana) Zakona o prostornom uređenju FBiH	3 mj		
				2. Zakon o prostornom uređenju (izmijenjen)	6 mj		
	1.3 Izmijeniti Pravilnika o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata	a) Izmjena Pravilnika	6 mj.	1. Pokretanje procedure izmjene Pravilnika ...	3 mj		
				2. Usvojen Pravilnik... (izmijenjen)	6 mj		
	1.4 Izraditi Registar institucija (pravnih ili fizičkih lica) za poslove izrade specifičnih studija ili njihovih dijelova u cilju izrade prostorno planske dokumentacije 1.5 Pokrenuti i podržati inicijativu za formiranje Federalnog zavoda za prostorno planiranje koji će uposliti odgovarajući broj eminentnih BH šumarskih stručnjaka	a) Donošenje registra	6 mj	1. Javni poziv za registraciju	6 mj. do početka akt. + 1 mj		
				2. Formiran registar (FMPU)	6 mj. +		
				3. Formiran registar (FMPVŠ)	2 mj		

STRAT. CILJ 2.	SPECIFIČNI CILJ	MJERE	ROK	INDIKATOR	EVALUACIJA	FINANSIJER	ODGOVORNOST
OSIGURATI UČEŠĆE ŠUMARSKIH STRUČNJAKA U FAZAMA IZRADE STUDIJA UTICAJA NA OKOLIŠ	2.1 Unaprijediti zakonsku proceduru uslova i postupka izrade studije uticaja na okoliš, uključivanjem šumarskih eksperata u fazu izrade, i analize (odobranje) studija, a prije upućivanja u proceduru usvajanja nadležnoj instituciji i izdavanja okolinske dozvole. U okviru iste jasno definisati poslove iz oblasti šumarstva za koje je potrebno izdavanje okolinske dozvole, odnosno studija uticaja na okoliš.	a) Izmjena Pravilnika o pogonima i postrojenjima	6 mj	1. Prijedlog izmjene Pravilnika	3 mj	Budžet FBiH, iznos sredstava: 0 KM (u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava)	Nadležno Ministarstvo za prostorno uređenje, (na inicijativu Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo).
				2. Pravilnik o pogonima i postrojenjima (...) (izmijenjen)	6 mj		
	2.2 Uraditi izmjene Pravilnika koji tretira oblast edukacije službenika koji bi trebali vršiti ocjenu kvaliteta izrađenih studija, kroz izvođenje edukacijskih kurseva. (Pravilnik o edukaciji, programu obuke, stručnom ispitu i certifikaciji stručnjaka za ocjenu planova aktivnosti i studija o procjeni uticaja na okoliš u postupku izdavanja okolišne dozvole)	a) Izmjena Pravilnika o edukaciji	6 mj	1. Prijedlog izmjene Pravilnika	3 mj		
				2. Pravilnik o edukaciji, programu obuke (...) (izmijenjen)	6 mj		
	2.3 Pokrenuti i uraditi izmjene Pravilnika o uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati nositelji izrade <u>Studije utjecaja na okoliš</u> i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš	a) Izmjena Pravilnika o uvjetima i kriterijima	6 mj	1. Prijedlog izmjene Pravilnika	3 mj		
				2. Pravilnik o uvjetima i kriterijima (...) (izmijenjen)	6 mj		

STRATEŠKI CILJ 3.	SPECIFIČNI CILJ	MJERE	ROK	INDIKATOR	EVALU- ACIJA	FINANSIJER	ODGOVOR- NOST
PROSTORNO DEFINISATI I PLANSKI UREDITI NAČINE UPRAVLJANJA I GAZDOVANJA PODRUČJA ŠUMA I ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA NA KOJIMA SE NE SMIJE POREMETITI INTEGRITET ŠUMSKIH EKOSISTEMA U FBiH	3.1 Registrovati, izdvojiti šume visoke zaštitne vrijednosti i definisati režim upravljanja i gazdovanja u FBiH.	a) Uvođenje koncepta šuma visoke zaštitne vrijednosti u Zakon o šumama	12 mj.	1. pokretanje procedure	6 mj.	Budžet FBiH, Iznos sredstava 0 KM	Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo.
				2. Usvojen zakon o šumama	12 mj.		
		b) Izvršiti izdvajanje i registrovanje ŠVZV u FBiH (1 % od ukupne površine šuma u FbiH)	72 mj.	1. Površina 0,2 % od ukupne po šuma oko 2500 ha godišnje novoizdvojenih - registrovanih ŠVZV u FBiH	svakih 12 mj.	Budžet FBiH, Iznos sredstava 250.000 KM	
		c) izmjena Pravilnika o elementima šumsko- gospodarske osnove (ŠGO)	12+6 mj.	1. Pokretanje procedure izmjene Pravilnika o elementima za izradu ŠGO	12+3 mj.	Budžet FBiH Iznos sredstava 0 KM (u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstava)	
				2. Pravilnik o elementima za izradu ŠGO	12 +6 mj.		

STRATEŠKI CILJ 4.	SPECIFIČNI CILJ	MJERE	ROK	INDIKATOR	EVALU- ACIJA	FINANSIJER	ODGOVOR- NOST
<p style="text-align: center;">ZAKONSKI DEFINISATI NAČINE IZDVAJANJA I OBRACUNA NAKNADE ZA PROMJENU NAMJENE KORIŠTENJA ŠUMA I ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA U DRUGE SVRHE, ODNOSNO, OBEZBJEDITI ADEKVATNO VREDNOVANJE SVIH FUNKCIJA ŠUMA.</p>	<p>4.1 Unaprijediti legislativu u okviru šumarskog sektora vezanu za nedovoljno definisane uslove i proceduru promjene namjene korištenja šumskog zemljišta u neko drugo, kao i način utvrđivanja nadoknade sektoru šumarstva, za izgubljeno šumsko zemljište.</p>	<p>a) Pokrenuti i uraditi izmjene Zakona o šumama – utvrđivanjem uslova u kojima može doći do promjene namjene korištenja šumskog zemljišta i definisanjem potrebe izrade Pravilnika o uslovima i proceduri promjene namjene korištenja šumskog zemljišta u neko drugo i načina utvrđivanja vrijednosti šume te nadoknade sektoru šumarstva, za izgubljeno šumsko</p>	<p>6 mj.</p>	<p>1. Prijedlog izmjena /amandmana Zakona o šumama</p>	<p>3 mj</p>	<p>Budžet FBiH Iznos sredstava 0 KM (u sklopu redovnih aktivnosti i budžeta ministarstva)</p>	<p>Ministarstvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo</p>
				<p>2. Zakon o šumama (izmijenjen na zadovoljavajući način)</p>	<p>6 mj</p>		

6. Nacionalni zakonski okvir po pitanju ravnopravnosti spolova

Ravnopravnost spolova

Prostor je temeljni i nenadoknadiv resurs, koji može biti potrošen ili uništen ili kvalitetno zaštićen ili stavljen u funkciju kvalitete življenja stanovništva. Iako u znatnom dijelu izmijenjena ljudskom djelatnošću, priroda uključuje vrlo veliku raznolikost staništa. Namjena prostora iskazuje se nizom funkcija koje iskazuju bitne karakteristike načina korištenja, uređenja i zaštite prostora, a dijele se na antropogena područja i prirodna područja. Antropogena područja su područja u kojima se obavljaju ili planiraju zahvati u prostoru kojima se trajno mijenja stanje u prirodnom okruženju (prema planiranim aktivnostima, prostor se dijeli na površine naselja i površine izvan naselja za izdvojene namjene). Prirodna područja su područja u kojima se planiraju samo aktivnosti u prostoru, tj. u kojima se prirodno okruženje koristi bez trajne promjene postojećeg stanja. Oblici aktivnosti su poljoprivreda, stočarstvo, lovstvo, ribarstvo i sl., a prostor se prema namjeni dijeli na poljoprivredne površine, ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište, šumske površine, vodne površine.

Prostor oblikuje način našeg življenja, mogućnosti zapošljavanja, pristup poslu, zdravstvenim uslugama, obrazovanju, utiče na održavanje veza za prijateljima i rodbinom, odnosno može uticati na jačanje identiteta, ali i na alijenaciju i isključenost, jer korištenje prostora ovisi o uslovima života stanovništva, te drugim faktorima: dobi, spolu/rodu, porodici i strukturi domaćinstva, socioekonomskim faktorima kao što su obrazovanje, profesija, prihodi, zaposlenost ili neaktivnost, kulturološke odrednice, te samom okolišu.

Prostorno planiranje šuma polazi od načela održivog razvoja i nastoji osigurati sve bitne elemente zaštite okoliša i racionalnog upravljanja prirodnim resursima. Zaštita šuma i šumskog zemljišta od izuzetne je važnosti, a određuje se pravilnim održavanjem i gospodarenjem postojeće šumske površine, očuvanjem šume od bespravne i nekontrolirane sječe, povećanjem zaštite šuma od nametnika i bolesti, a naročito od požara, osiguravanje sanitarne sječe u zaštitnim šumama i šumama posebne namjene, te osiguravanje održavanja stabilnosti šumskog ekosistema kod eventualnog pošumljavanja.

Sistemi planiranja su ekspresija socijalnih i političkih uslova u kontekstu prostora i vremena, oni nisu statični, već su predmet stalne promjene, što se reflektira procesima transformacije, kao i novim problemima ili promjene percepcije o problemima. Postoje razlike u gender/rodnim ulogama i odgovornostima kao i u odnosu prema bazi resursa, upravljanju zemljištem, poljoprivrednim, šumskim i vodnim resursima. Pitanja gender/koncepta i okoliša su intersektoralne prirode sa visokim stepenom konceptualne i metodološke složenosti. Nedostatak razumijevanja te kompleksnosti je ujedno i razlog što su gender/rodni aspekti najčešće zanemareni u održivom upravljanju zemljišta ili nisu adekvatno obuhvaćeni.

Preduslov za realno prostorno planiranje šuma je detaljna analiza interesa različitih grupa. Različiti interesi potiču zbog ekonomske i socijalne prirode njihovih uloga i odgovornosti, stoga je gender/rodni kriterij veoma važan za diferencijaciju interesnih grupa. tako da politika prostornog planiranja mora imati u vidu da samo aktivno učešće svih interesnih grupa doprinosi održivom razvoju zajednice.

Prostorno planiranje šuma se temelji na interdisciplinarnoj saradnji koja ima svoje ekološke, ekonomske, tehničke, finansijske, društvene i kulturne dimenzije. Politike prostornog planiranja šuma utiču na život žena i muškaraca na različit način, tako da je neophodno uvažiti obje perspektive u procesu planiranja.

Integriranje principa ravnopravnosti spolova u ovoj oblasti nalaže konzistentan pristup, što uključuje sljedeće:

- razumijevanje važnosti gender dimenzije u prostornom planiranju osigurava da mjesta i prostori zadovoljavaju specifične potrebe određenih interesnih grupa;
- razumijevanje gender dimenzije jača sposobnost za ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i okolinskih ciljeva;
- razumijevanje gender dimenzije u pogledu stavova stanovništva o okolišu je važno za razvojne politike i suzbijanje klimatskih promjena;
- posvećivanje posebne pažnje u procesima donošenja odluka interesima žena i drugih vulnerabilnih grupa;
- gender/rodna analiza treba biti važan instrument koji se primjenjuje na svim nivoima i svim procesima prostornog planiranja i razvoja šumarstva;
- uvažavanjem i vrednovanjem razlika i sličnosti na temelju gender/rodnih uloga i aspiracija u prostornom planiranju osigurava se odživost okoliša za sve;
- integrisanje principa ravnopravnosti spolova u svakoj fazi formulisanja politike i njene implementacije i provedba procjene učinka s gender aspekta

Ključni izazovi:

- Usklađivanje zakona i drugih propisa i podzakonskih akata relevantnih za ovu oblast sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i implementacija Gender-akcionog plana Bosne i Hercegovine;
- Izrada programa za promoviranje ravnopravnosti spolova od strane relevantnih institucija nadležnih za ovu oblast u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini;
- Osiguravanje finansija za implementaciju Programa za promoviranje ravnopravnosti spolova;
- Razvoj adekvatne gender senzitivne statistike, specifičnih istraživanja o gender/rodnim pitanjima i kvalitativnih podataka;
- Ostvarivanje saradnje sa svim relevantnim akterima.

PRILOG 1:

UPITNIK

O STANJU I NAČINU IZRADE PROSTORNO-PLANSKIH DOKUMENATA

1. Stepenu izrađenosti pojedinih prostornih planova po vrstama planova i po vrstama planske dokumentacije potrebne za donošenje prostornog plana, tj. koji od potrebnih planskih dokumenata su urađeni, a koji su u postupku izrade.

Osnov:

Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 2/06, 72/07, 32/08);

Uredba sa zakonskom snagom: „Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja kojim se utvrđuje postupak pripreme, izrade i sadržaj dokumenata prostornog uređenja na svim nivoima prostornog planiranja u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br: 63/04);

2. Da li su i u kojoj mjeri na izradi te planske dokumentacije bili, ili su angažovani eksperti iz oblasti šumarstva (posebno u fazi prikupljanja dokumentacije i posebno u fazi donošenja odluka – izrade planskih dokumenata);
3. Podatke o kadrovima i pravnim osobama koje se bave poslovima u oblasti planskog uređenja prostora.

Osnov :

Uredba sa zakonskom snagom: „Uredba o posebnim uslovima koje moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata“.

Poslato:

- **Ministarstvo za prostorno uređenje F BiH,**
- **Sektor za prostorno planiranje,**
- **Sektor za upotrebu zemljišta na federalnom nivou,**
- **Kantonalna/županijska ministarstva prostornog uređenja FBiH.**